

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

ELS FETS DE LA SETMANA

Les banderes de la Lliga i l'aparició d'En Macià

La setmana ha estat pròdiga en fets. Hem vist aparèixer les banderes catalana i espanyola al balcó de la Lliga i hem vist arribar En Francesc Macià. Són dos esdeveniments que es completen: el segon sembla ésser una resposta al primer.

L'aparició de les dues banderes al balcó de la casa de la plaça de la Cucurulla on té el seu estatge la Lliga Regionalista, va sorprendre a alguns i va ésser per a tothom un motiu de curiositat. Els que no ho volien creure van anar-ho a veure. Per a exhibir per primera vegada dues banderes de costat, la Lliga va aprofitar la festa major de Barcelona, una festa tan païral i casolana. Era, doncs, evident que es volia donar a aquest acte, a aquesta afirmació, tot el sentit que té.

Certament, l'aparició de les dues banderes al balcó del casal de la Plaça de la Cucurulla no ens va causar cap sorpresa. Els senyors Abadal i Ventosa i Calvell havien parlat ben clar, feia algun temps, sobre aquesta qüestió. I si no haguessin existit aquestes declaracions, tampoc ens hauria sorprès la decisió de la Lliga. Hem dit ja des d'aquest lloc que les forces conservadores catalanes no es resignen ja a viure constantment a l'oposició i volen governar. Si han governat ja sense esperar que fos resolt el problema de Catalunya, era de suposar que actualment, encara que el problema no hagi aconseguit un pas, tampoc es resignarien a renunciar a la possibilitat d'eventuals participacions ministerials.

L'exhibició de les dues banderes al balcó de la Lliga, clou una etapa de la història del catalanisme. El període romàntic, durant el qual tot el catalanisme ha viscut teòricament a l'oposició—llevat d'unes fugaces aparicions en dos o tres ministeris—ha finit. Actualment hi ha un sector del catalanisme que quan no governi es situarà a l'oposició de la Majestat. Val més parlar clar. Tots podem guanyar-hi. I si el precaucionisme aconsellés a la dreta catalanista tornar a activitats confusionàries, faria una obra pertorbadora. Si aquesta dreta hagués virat d'una manera decidida quan va morir En Prat de la Ribera, quan després de l'Assemblea de Parlamentaris va acceptar unes carteres, ara tindriem una dreta i una esquerra completament estructurades.

Era fatal que la dreta catalana evolucionés cap a la monarquia. Ho era tan de fatal, que aquest fet ha pogut produir-se després de sis anys de Dictadura. El lema: «A la Lliga hi cap tothom» havia permès que els idealistes de primera hora, els poetes, els escriptors i els artistes, es barrejessin amb els homes de negocis de diverses tendències polítiques, més o menys catalanistes, més o menys monàrquics, que exigien una política de realitats tangibles. Aquests han decantat la balança. I si del mot «regionalista» s'havia passat al mot «nacionalista», ha estat necessari fer marxa enrera i donar a la paraula «regionalista» un sentit estricte.

Aquesta hàbil evolució de la Lliga desbancava definitivament un partit anticatalà: l'antiga i la nova Unió Monàrquica. La Lliga ha guanyat per mà els Viver, els Fixols i els Milà i Camps. No hi fa res que els romàntics puguin desertar de la Lliga: altres acudirán a reforçar el front de la plaça de la Cucurulla. És evident que es tracta de formar un bloc útil, un partit de govern que eviti el retorn dels monàrquics anticatalans. Si pot obtenir-se aquest objectiu salvant les essències, tot el catalanisme hauria guanyat en claredat, tindrem uns catalanistes republicans. Si la Lliga s'entestés a fer reserves sobre el seu monarquisme, automàticament guanyaria terreny el seu adversari natural, els monàrquics anticatalans i, al seu torn, la Lliga ja no treuria ni un vot als catalanistes republicans, i, com a partit espanyol, seria vist amb sospita des de Madrid.

L'altre fet sensacional de la setmana ha estat l'arribada d'En Francesc Macià. El líder de l'organització d'Estat Català venia per quedar-se, i, per consegüent, venia a posar-se a disposició de les autoritats i dels tribunals militars.

Primer per la premsa de Madrid—lliure de censura governativa—, després per la d'aquí, suposem els nostres lectors assabentats dels detalls de l'odissea de Francesc

Macià i de la forma en què ha estat portada a cap una operació que jurídicament té un nom: el de segrestament.

La presència de Macià a Barcelona inspirà al Govern, o al nostre governador, una pel·lícula sensacional. El governador no va voler que fos veritat que En Macià era a Barcelona, com havien anunciat els diaris. I l'endemà va restablir la censura que

Macià a casa del seu gendre, amb Gassol

havia suprimit feia tres o quatre dies. I darrera aquesta trinxera de la censura va dirigir la gran maniobra ofensiva contra un idealista i va engegar el primer tret amb paraules d'un gust equivocat, que permetien barrejar el nom de Macià amb el Carnaval. El senyor governador volia segurament desmentir la notícia fent al·lusió als Innocents, però el seu subconscient el féu parlar de Carnestoltes, senyal evident que l'home que dirigia el suposat tàctic contra Macià havia perdut la serenitat necessària per a la gran maniobra del segrestament.

Seria inútil preguntar-se si aquesta idea genial va sortir del cap d'algun monstre o del cap del governador. No obstant, és lícit de pensar que el Govern, el governador, i els amics del governador creien fer eleccions. Si aquesta suposició fos exacta, es podria afirmar que les autoritats s'han precipitat. No sembla exagerat afirmar que de Brusselles estant, En Macià tindrà més vots que si es passegés per la Rambla. A hores d'ara és molt probable que el candidat Francesc Macià i Llussà tingui ja més de trenta mil vots a les urnes dels col·legis electorals de Barcelona. I el Govern, el governador i els seus amics encara poden concedir-n'hi uns quants milers per torna.

No volem entrar en consideracions sobre el fet del confinament d'un home reclamat pels tribunals; no volem parlar de segrestament ni d'abdicació del dret de sobirania; ni tampoc de la contradicció evident en la manera d'interpretar el Codi penal de la Dictadura, contradicció que permet aplicar-lo a la premsa i fer cas omís de l'article que castiga els que facilitin l'evasió d'un ciutadà reclamat pels tribunals. Tampoc no volem esclatir si allunyant En Macià, el Govern es proposava evitar que fos víctima del partit pres d'aplicar-li el màxim rigor, perquè sempre anirem a la conclusió que el Govern és dèbil. En aquest cas, com en el del Centre de Dependents, el Govern opta per la tàctica del mínim esforç, que consisteix a no resoldre res, a no fer front als problemes. Mireu l'afer des del cantó que vulgueu i hauréu de convenir que el Govern Berenguer es creu evitar els conflictes fugint davant dels problemes. D'això se'n diu fer la política de l'estruc.

Macià havia fet recentment unes declaracions que no tenien res de separatistes i que tots els federals podrien subscriure. Semblava, doncs, arribada l'hora de la clemència i d'esborrar el record d'un fet motivat per l'exasperació produïda per les vexacions de la Dictadura. No ha estat així. El Govern i el seus amics segurament pagaran el dia de les eleccions les despeses d'una maniobra digna d'un poble petit, on ni els ciutadans ni les lleis no tenen cap valor.

Els Dijous — Blancs

La V Diada del Llibre

D'aquí pocs dies es celebrarà la V Diada del Llibre, instituida per la Dictadura una d'aquelles estones perdudes en què pensava en la cultura d'un país on, entre analfabets i gent que pràcticament en fa perquè no llegeix mai, el llibre és l'article més difícil de vendre.

Amb motiu d'aquesta diada, alguns hauríem de fer com cada any un article o altre estimulant—o almenys intentant-ho—la gent a comprar llibres.

Es clar que la recomanació de comprar llibres es fa sempre partint de la base sobrentesa de recomanar la compra només de llibres que en valguin la pena. L'any passat, en ocasió semblant, vàrem publicar un article retolat Què cal comprar, amb la intenció d'orientar el lector.

Una recomanació de tal mena en comporta una altra d'implícita: que no cal comprar els llibres que no s'esmenten. Però ens comença a fer l'efecte que amb aquesta recomanació implícita encara no n'hi ha prou, i que un any o altre hauréu de publicar un article que es tituli Què cal no comprar, amb motiu, naturalment, de la Diada del Llibre.

Són innegables els beneficis d'aquesta celebració; tots n'hem estat xantres i no rectificaríem res del que hem escrit.

Però al costat d'aquests beneficis, bé hi havia d'haver una contrapartida. I aquesta ha estat la floració d'una literatura especial, fabricada a posta per ésser despaxada la Diada del Llibre.

Es molt raonable, és perfectament defensible, que els editors procurin fer sortir en tal dia força llibres. Si ells se'n beneficien, el públic també. El que no és defensible, és l'aparició dels profiteurs de la Diada del Llibre.

Veiem, efectivament, cada any, que en tal dia es publiquen una pila de llibres que sense l'esquer del miler d'exemplars (sembla que és aquesta la base minimum del càlcul) no sortirien de les impremtes ni del cap de l'autor (si és que surten de tal banda, precisament). Almenys, no en sortirien tants, n'estem segurs. O sortirien qualsevol dia de l'any, i passarien sense pena ni glòria. Ben mirat, ja hi passen, però empastifien el mercat.

Potser, però, repensant-nos-hi, qui sap si no caldrà fer cap recomanació abstencionista. Potser s'arribarà a la formació d'un tipus diguem-ne literari, el del fabricant de llibres per a la Diada del Llibre, de la mateixa manera que s'havia arribat a la formació d'un tipus de versaire de Jocs Florals, del qual encara queden espècimens i susceptible, pels senyals que s'observen, d'una revifalla que, si no afegirà prestigi a la nostra lírica, permetrà, gràcies als premis en metàl·lic, la satisfacció de petits capritxos de poeta.

Es de preveure que en un dia no llunyà arribarem a la diferenciació ben destacada del fabricant de llibres per a la Diada del Llibre, per al qual caldrà cercar un qualificatiu curt i expressiu com el de floralec.

Opinem que no s'ha de fer res per impedir aquesta diferenciació. Sempre serà un confusionisme menys.—C.

Diplomàcia

Com s'ha dit pels diaris, ha mort l'ex-tinent d'alcalde de la Dictadura, senyor Ponsà.

El senyor Martínez Domingo, batlle accidental, va cridar el senyor Rocha, que és llicista com ho era el senyor Ponsà, i li va dir:

—¿Que tindria cap inconvenient a anar a presidir el dol en nom de l'Ajuntament de Barcelona?

—Sí. Si voy al entierro del señor Ponsà, iré como amigo particular que de él era, pero presidir el duelo o asistir en nombre del Ayuntamiento al entierro sería sentar el precedente de que el Ayuntamiento acepta como buenos y legales los detentadores del poder municipal en los seis años indignos, y esto no lo puedo aceptar políticamente, porque soy republicano.

—Home, el mateix havia pensat jo!—digué llavors sincerament el senyor Martínez Domingo—. ¿Sap què faré? Hi enviarem un regidor dels contribuents, que no són ni carn ni peix...

Aclaració

Sant Miquel és el patró de la Barceloneta i amb tal motiu es fan grans festes populars en aquella barriada.

L'any passat—és a dir, ara ha fet un any, perquè la festa de Sant Miquel és a l'estiu—ocorregué un fet que llavors, com compendran els nostres lectors, no vàrem poder publicar.

Era tinent d'alcalde el senyor Martí Ventosa, el qual volgué que les festes de la seva barriada fossin lluides i àdhuc decidí d'organitzar-ne unes pel seu compte polític.

Fins aleshores, les festes eren anunciades per una crida que feia un tipus molt popular, vestit amb un uniforme semblant al d'un almirall anglès, que es deturava a cada cantonada a engegar un canó de fusta i, després de la canonada, un discurs.

El senyor Martí Ventosa degué considerar-ho massa poca cosa; el cas és que suprimí aquest anunci. La gent de la Barceloneta, tradicionals, protestaren sorollosament. Uns grups recorrien els carrers cridant: «Volem canons i fora En P.x. olives!»

Com que un guàrdia urbà hagué d'intervenir per apaivagar els esperits, redactà el partit del succés en una forma si fa no fa com aquesta:

«Ayer a las trece horas se amotinó el público en la calle de San Carlos a los gritos de «Volem canons i fora en P.x. olives!» (Nota: Se referían al excelentísimo señor Teniente de Alcalde del Distrito, don Mariano Martí Ventosa.)

Galanteria

Això va succeir, segons ens conten, al senyor Vidal Salvó, que encara és president del Comitè Paritari d'Espectacles. Ell i el seu company Llacuna figuraven com a passatgers d'un tramvia de la Barceloneta, atapeït d'un públic que tornava dels banys.

MIRADOR INDISCRET

Els dos joves advocats anaven xerrant de les seves coses, abstrerts. Sembla que parlaven de l'esdevenidor de la pàtria i això els tenia preocupats del tot. Quan eren pop de la Plaça de Palau, En Vidal Salvó s'adona que en la plataforma hi anava una senyora de certa edat i l'home amb galanteria anava a aixecar-se.

—On vas?—digué En Llacuna.
—A cedir el lloc a aquella senyora de la plataforma.

—Deixa-ho córrer, home...

Però el gest ja estava fet i En Vidal Salvó s'avença a donar el lloc a la senyora. Llavors, un home que anava amb la senyora, comença a cridar:

—Ara s'aixeca? Que no ho ha vist que des del començament del trajecte aquesta senyora anava dreta? Sembla mentida! Quina falta de correcció!

—Home, jo...

—Res, home, res... Potser ha deixat el seient perquè ha de baixar!

I tothom seguí l'escena.

En baixar, En Llacuna li va dir:

—Veus? Si no t'haguessis mogut, no t'haurien esbronat.

Una autodefinició de Xènius

Un dinar a Castelledefels. Comensals: Francesc Pujols, Josep Pla i Eugenio d'Ors. (D'això fa vuit dies.)

Entre plat i plat, conversa elevada. Tot d'una, En Pujols pregunta a l'ex-Xènius:

—I vós, què sou, ara?

—Jo?... (pausa llarga). A Barcelona diuen que sóc un clàssic; a Madrid, un actual; a París, un home del futur...

...Per on es demostra que el senyor Eugenio d'Ors ja comença a repapiejat.

Frases crítiques

La darrera de les conferències de Garcia Sanchiz versava sobre el Poble Espanyol de l'Exposició i sobre l'altre poble espanyol.

En sortir poguérem recollir algunes frases dels concurrents que, si no poden servir com a definidores del conferenciant, poden, potser, servir per orientar sobre els personatges que les deien.

El nostre Angel Ferran era de les poques veus catalanes que es sentien pel vestíbul, i, amb sincera admiració, deia:

—No digueu que siguin clixés coneguts tots els que ha tret; penseu, per exemple, que en parlar de València no ha recorregut al «Micalet».

El Sr. Font i Puig i senyora

En sortir, la dona de l'il·lustre ex-catedràtic de Múrcia i actual articulista del *Diario de Barcelona*, pujava Rambla amunt indignada.

—Todas sus conferencias son de tertulia de café.

I doncs, on es pensava trobar més enginy? En certes càtedres o en certes tertúlies de cafè?

Comparacions escultòriques

Ara que ja ha donat les tres charlas lliques, valdrà la pena de recordar que l'any passat el senyor Garcia Sanchiz va passar per Barcelona, i veient que no se li donava cap banquet, ni se li demanava cap charla, es va molestar, se'n va anar a Madrid i va dir:

—Barcelona es una Venus sin brazos...

Després de les tres conferències d'ara i l'èxit que han tingut, suposem que no dirà pas que Barcelona és la Victòria de Samotràcia i que el cap l'ha perdut sentint-lo a ell.

Una opinió

Una opinió molt exacta es reduïa a constatar que si la conferència hagués estat a l'Ateneu, hi haurien assistit poques dotzenes d'intel·lectuals amb les dents esmolades i que, en canvi, al Principal el públic omplia el teatre, pagava i, demés, aplaudia incondicionalment.

Uns trets que saben llur obligació

En el Círcol Artístic, pocs dies enrera, es comentava el que va passar a un dels consocs a la frontera de Portugal. El company ahudit era el senyor Sevilla, honorable i actiu comerciant i, a més a més, expert campió de billar, almenys dintre el cenacle.

Doncs, vetaquí que en una població fronterera, apareixen uns agents de l'autoritat portuguesa en el departament del vagó on viatjava el senyor Sevilla, els quals compliren amb una meticulositat alarmant totes aquelles formalitats a què llur càrrec els obligava. Fins que el nostre viatger va demanar-los-hi el motiu de les seves recerques.

—Perdoni!—va contestar un dels agents que estava descosint l'encoixinat del cotxe per veure si en comtes de llana hi havia un carregament de safrà—. Ens sap molt de greu molestar un viatger tan honorable com vostè, un comerciant de Barcelona, però és que busquem la pista d'uns terribles contrabandistes.

—Faci, faci—va contestar el soci de l'Artístic.

—Ah!—va anotar el portuguès abans d'anar-se'n—. I si per cas sentís, d'aquí uns moments, un gran espetec de trets, estigui tranquil i no en faci cas, que no van per vostè.

—Me'n ric d'aquest Blanco. En el meu tràngol el voldria veure!

Una bona conferència

Divendres passat, a l'Ateneu, els senyors Víctor i Ramon Masriera van donar una conferència dialogada sobre els fonaments de la cultura, si no vàrem llegir malament el cartellet que l'anunciava.

Però, encara que dialogada, la conferència no era cap controvèrsia. El senyor Ramon Masriera s'anava explicant, i el senyor Víctor—el seu pare—de tant en tant el falcava amb expressions de conformitat: «Desde luego...»; Naturalment, com en pintura també passa igual...; *Vamos a ver...*; Es clar..., etc., etc.

Sembla que el senyor Ramon Masriera ha inventat un sistema filosòfic, l'interjectivisme, que, contra el que una etimologia fàcil podria fer pensar, no té res a veure amb les interjeccions i llur ús en el diàleg, sinó que ve a ésser un intermediari entre l'objectivisme i el subjectivisme, els quals han fracassat, cada un per la seva banda, segons el conferenciant.

Com que això de les conferències dialogades—o almenys amb dos personatges drets a dalt de la tribuna—encara no s'estilia gaire, sobre la taula només hi havia un got i un bolado.

Aquesta consumació no la consumí el senyor Ramon Masriera, a desgrat d'haver parlat tant, sinó el senyor Víctor Masriera, exercint evidentment els drets imprescriptibles de la paternitat i com a paga d'haver donat la raó al seu fill.

Paternitat rebutjada

El senyor A. Soler Daniel, de Vilada, ens ha escrit negant que fos cosa seva aquella proclama d'un miting de Berga que, creient el que ens havien reportat, li havíem atribuït. Compendrà el nostre comunicant que no publiquem tota la seva llarga carta i que ens limitem a fer constar el que deu interessar-li més.

Tot un programa

La primera pàgina del suplement gràfic de *La Vanguardia* del divendres passat, era ocupada per la fotografia d'una tendra criatura amb «taparrabos», jugant a la platja. Damunt del gravat figurava la següent llegenda: «*La edad feliz*».

Tot fent-nos-en adonar, va exclamar un amic nostre:

—Nois: el programa de *La Vanguardia*!

Respecteu les flors

Els habituals a la penya noctàmbula del Gambrinus de la Rambla, de tant en tant reben l'agradable visita d'en Francesc Pujols. Els puntals d'aquesta penya són el nostre company de redacció Josep Maria de Sagarra i el senyor Joaquim Borralleras. Al seu voltant s'apleguen companys de diverses professions i creences. Així, posem per cas, des del jove i culte advocat de la Lliga, Manuel Sagnier, al no menys culte advocat *opinionari* Pere Comas. I, tanmateix, les hores passen en agradable companyia.

L'altra nit, per exemple, En Francesc Pujols marxà abans d'acabar-se la reunió, i després d'acomiarar-se de tothom d'aquella manera versallesca i habitual en aquest filòsof, va treure's un clavell vermell que lluia a la solapa i va donar-lo a En Sagarra amb aquestes afectuoses paraules:

—Té, acaba-te'l.

I respecte'u el pseudònim

En aquesta secció hem publicat alguns acudits del Gall. Per si ho heu oblidat, recordarem que aquest pseudònim correspon a un soci del Circol Artístic, el qual no es considera pas molestat quan els amics l'anomenen d'aquesta manera. Tant és així, que l'altre dia, un criat de l'Artístic, en notificar-li una qüestió qualsevol, va començar amb un respectuós:

—Perdoneu, *señor Gal*...

—Com s'entén!—va contestar el soci—.

Res de *señor Gal*... o Gall a seques, o «Don Antonio».

Els peus de Barcelona

Barcelona, «Dancing»

He visitado Barcelona.

He visto la ciudad condal.

A la «Palmera» fui en persona, a la «Canuda» y «Oriental».

Aquesta quarteta fou cantada per uns actors que caracteritzaven una parella d'alemanys en l'adaptació espanyola de *La Diva*, una opereta d'Offenbach que allà en els bons temps d'En Rius i Taulat assolí gran popularitat. El fet de reportar-la aquí no és sinó per a constatar com l'autor de la versió, en posar en boca d'uns estrangers la relació de tot el que de notable i original contenia la Barcelona d'aquella època, concedia la primícia a tres sales de ball aleshores famoses. Serveixi tot plegat per a deixar establert que la nostra ciutat, en aquest aspecte de la coreografia, no és pas una pervinguda, car l'afició li ve de lluny.

En l'actualitat, Barcelona dansa tot l'any i en tots indrets. Durant l'hivern, es balla des dels hotels luxosos a les tavernes del barri de les Drassanes, passant per societats que duen noms despiants, com els de «Ciencia y Arte» i de «Foment Republicà Autonomista», divises sota les quals costa endevinar que s'amaga una sala de ball. Bé és veritat que no fa gaire giravoltaven les parelles en la «Casa del Pueblo», sota mateix d'una làpida on eren gravades unes paraules de Pérez Galdós, pronunciades en ocasió d'una visita al centre. L'autor dels *Episodios Nacionales* augurava que al poble que havia sabut bastir aquell casal li estaven reservats els més alts destins. Si ahir en la «Casa del Pueblo» gairebé només s'hi ballava, avui en el seu local s'hi ha instal·lat un cinema. Mans previsores, però, han arrencat la làpida, a fi que ningú no posés en quarantena les aptituds profètiques de l'insigne Pérez Galdós.

A l'estiu no para la dansa. Els restaurants dels afores fan tocar el jazz a l'aire lliure i pengen fanalets a les pergoles, amb la pretensió d'infondre a l'atmosfera un aire de revetlla. Les *verbenas* autèntiques es fabriquen en els carrers populars, a base de síndria, bandes militars i mànegues de camisa.

Barcelona, «dancing»? No anem tan amunt. La nostra ciutat, en aquest ram, no fa sinó seguir el corrent. Barcelona es ressent de l'estremiment que fa anys remou la pell del món, al compàs de totes les tonades i al soroll de tots els instruments.

La Internacional de la dansa? No compliquem més les coses fundant una nova Internacional. El ball serà, en tot cas, una de les seccions de la unànimement reconeguda Internacional de l'amor. La bescançada dansa de parelles, punt dolç entre la matèria i l'esperit, ve a ésser un llenguatge que es passa de les paraules; d'aquí la seva utilitat i acceptació universals.

La dansa suburbial

El «Globo» és tota una institució barcelonina. Quin és el ciutadà que en un moment o altre no ha vist la seva existència travessada per la popular sala de ball?

Per bé que els seus habituals són generalment minyones de servei, soldats i una joventut florida de mocadors i corbates virolades, a la seva pista hi han tret el nas xicots pertanyents a tots els estaments, atrets pel fil d'una aventura, o en període d'aprenentatge coreogràfic. Perquè la fama vol que en el «Globo» es balli malament i que «no vingui d'aquí». En les sales de ball on abunden parelles poc gracioses és de ritual la frase: «Sembla el Globo!»; i a tots els aprendents, després d'haver-los ensenyat els primers punts, se'ls dona el mateix consell d'anar a practicar-se a la sala del Passeig de Pujades.

Correspon la realitat a la llegenda? En el «Globo», com a tot arreu, hi ha «carre-

tons» d'ambdós sexes, però entre l'element masculí figuren també alguns primorosos. El que si es pot assegurar és que en entrar a la sala s'acostuma deixar en el guarda-roba, junt amb el capell, l'educació, la galanteria i els compliments, atuellis indispensables per a navegar en les altres sales ciutadanes. D'aquí ve la preferència que senten els neòfits per la popular pista, car supleixen la manca de coneixements amb una dosi considerable de barra. També això fa que a vegades s'hi deixin caure xicots

es treballa febrilment els dies feiners, de set a nou de la vetlla. Els professionals inventen i practiquen nous passos, preparant les exhibicions en mig de l'estat major de corifeus, tots amb els ulls clavats als peus de l'idol. La «partenaire» es plega dòcilment a les exigències del virtuós, i així, engranant figura darrera figura, no paren fins que el ball en estudi esdevé una cosa precisa i matemàtica.

Algunes de les sales esmentades són dedicades a l'ensenyament. Deu o dotze noies

«Les Canyes», el ball més pintoresc dels suburbis barcelonins

lluïdíssims i correctes, amb ànim venjatiu, per tal de provar si amb un breu tractament de despreocupació poden guarir el cor de les esgarriñades que les ungles manicurades de finíssimes damiselles prodiguen en les sales de categoria.

La riera de Valcarlos és un altre dels punts on la dansa agafa un aire familiar. En les tardes dels dies de festa s'aplega en aquest lloc un públic per l'estil del que durant anys i anys ocupà els diumenges el centre de la Plaça de Catalunya. Abundant els aragonesos. En honor d'ells un dels establiments porta el nom suggestiu de «La Alegria de Teruel». Les pistes de ball són rectangles asfaltats, amb les parets fetes de canyes seques i creuades.

Aquests llocs viuen al marge del progrés. Allí no arriben les modes ni les transformacions. Les noies que hi concorren vesteixen exactament com vestien en llur poble: simples vestits de fil o de cretona, llargs, encara que no ho indiquin els figurins. Totes, en absolut, conserven el «monyon», i per damunt la pell bastíssima de la cara hi han passat, a tot estirar, l'aigua clara i la borla dels polvors.

Un altre establiment impossible d'oblidar és «Les Canyes», denominació famosa que molts d'altres han intentat d'arrabassar-li. Les autèntiques «Canyes» es troben situades en el carrer del Fresser, gairebé tocant a la via del Nord. Figureu-vos una pista rodona, amb una monumental figura plantada al bell centre. Entre les seves branques s'installa l'orquestra, i no pas sempre un simple quintet: en nits de solemnitat s'ha enfilat a la figura tota una banda de regiment. Les parelles volten l'arbre. Ballen nous tendres i mossetes més tendres encara, sortits dels tallers i fàbriques de Sant Martí.

Enfilant-nos per la muntanya, fariem cap als balls del Guinardó i de les fonts d'En Fargues i de la Mulassa. Baixant per l'altre vessant de muntanya, tocant a Horta, podríem entrar als «Patins» i a una sala i alcoa que els diumenges sobreix de jovent.

De ball en ball podríem encara donar la volta a la ciutat. Barcelona a les festes es posa un cinturó dringant de passos-dobles i tangos de manubri, perfumats amb colònia de dues pessetes l'ampolla.

La dansa entre bastidors

En tots els llocs que hem citat la dansa no és sinó un passatemps, sense altre objecte que el de matar les hores del diumenge a la tarda.

Ara, si volem encarar-nos amb el ball sota una llum més crua, més acusat el seu perfil, i fins i tot amb una punta de dramatisme, haurem de fer cap al món dels professionals i virtuoses.

Contra el que molta gent reposada pugui creure, les orquestrines i els pianos no callen pas entre setmana. En les pistes polsoses i mig il·luminades es belluga una joventut en mànegues de camisa i caçada amb les «sabatilles» de reglament. A l'«Esquer», al «Llode», als «Adroguers», a l'«Idris», al «Nuevo Mundo» i a tants altres llocs,

assegudes en un rengle de cadires. Tan bon puntengeuen els de la música, es dirigeixen els aprendents vers la que els fa més peça, i comença la lliçó. Les senyoretes entrenadores fan el seu fet amb tanta serietat que la majoria de vegades no arriben a bescanviar amb el neòfit ni un sol mot. Aigua d'elles balla amb un aire tan forçat, que si l'aprenent és jovent, arribat de fora, passa uns moments anginosos i desagradables, parells als que coneugué en entrar a estudi per primera volta; precursors dels que experimentarà el dia d'ingrés a la caserna. En finalitzar el ball, lliura el xicot a l'entrenadora un dels tiquets prèviament adquirits en entrar a la sala. El cost de cada un d'ells acostuma a ésser d'un ral, o de trenta cèntims. La noia líquida després de cada sessió: una part per ella, i l'altra—generalment la més grossa—per un senyor de mitja edat, que parla sud-americà i té tipus de falsificador de bitllets i de traficant de blanques.

Aquest món de la dansa és extremadament sensible a les modes. Potser perquè tot ell no és sinó superficialitat s'assimila i s'adapta tan ràpidament a totes les novetats. En aquells dies no llunyans del «xarles», tot ell va estremir-se en un aire esportiu, alegre i saludable. Poc temps després va entrar-hi amb el tango argentí una real malenconia, i en l'atmosfera flotaven tots els tòpics d'una Argentina de guarda-roba. Es en penetrar a les sales de ball que prenen vida els «tímidos» saltats dels escenaris de sarsuela i revista madrilenya. El que en principi no passa d'ésser un acudit poc solta, agafa consistència en sortir mandrosament dels llavis de les noies, que pronuncien el mot al·lucinant dels ulls. També la moda masculina es transforma en posar-se en contacte amb la llum de les sales de ball: deixa la distinció per un caient provocatiu, trinxeraire i arribista.

El virtuós, que dedica a la dansa un culte fervent i diari, deu menysprear la multitud que envaeix les sales a les festes, i que pren el ball per simple passatemps. Pel professional el ball és alguna cosa dramàtica, puix que a voltes, entre punts i cabrioles, es juga a cara o creu l'esdevenidor. A la cara, el triomf, amb el smoking i els contractes; a la creu, el fracàs, la roba tronada i la misèria.

Algunes matins en què el sol implacable força a ensenyar la trampa a totes les coses d'aquest món, ens hem preguntat on deuen ésser en aquestes hores els professionals del ball. Si aquests homes no són creacions de la llum artificial, si tenen una vida diürna com la resta de les criatures humanes, deuen restar a l'hora del sol entafurats a casa seva, barrades les finestres i balcones. Amb seguretat maten el temps aplanant-se els cabells a força de fixador i brillantina, marcant-se furiosament amb la planxa el séc dels pantalons. Imitant els caragols, surten de la closca tan bon punt comença a caure la pluja finíssima que fan les notes dels pianos en confegir tangos i foxs.

ANDREU A. ARTIS

L'APERITIU

Sobre la intel·ligència.—Hi ha mots que fan una fortuna extraordinària; ara, que a aquests mots els passa com els homes quan es fan milionaris, que van perdent caràcter, valor i energia, i es converteixen en una cosa poruga, desinflada, sense gaire gust, que no té altra gràcia que els milions. En el nostre país, d'uns quants anys ençà, això dels mots afortunats s'engega a un gas ple de fúria; en les converses, en les notes dels reporters, en les fulles dominicals i fins en els menús dels dinars de festa major, el mot supleix la falta d'imaginació i en les jugades verbals fa l'efecte del comodí del pòker. Us pregunten una cosa qualsevol, i si no us voleu trencar el cap donant un judici precís i concret, fent una mena d'anàlisi—que, per altra banda, ningú no us ha d'agrair—amb dues o tres paraules d'aquestes que lliguen amb tot, sortireu del compromís i quedareu molt bé.

Un d'aquests comodins de la conversa i de l'escriptor és l'adjectiu «discret». Són infinites les coses, les persones i les obres que en el nostre país han resultat discretes. Imagineu-vos que la discreció, l'ésser discret, és una de les més rares virtuts, però aquí aquesta gràcia s'ha escampat tan en doina, com aquelles relíquies d'un venerable que en té tothom, i si totes fossin autèntiques, el venerable del qual s'escampen els preciosos ossets tindria un esquelet deu vegades més gran que el *diplococus* o qualsevol bestia d'aquelles que es van morir de mandra i d'avorriment, ara deu fer uns dos cents o tres cents milions d'anys.

Deixant de banda aquest parèntesi paleontològic, hem de convenir que són moltíssimes aquestes paraules «standard» que es poden repetir infinitament sense perill, i que tenen una vida paral·lela als cabells llargs o als cabells curts i a les falldies de sis pams o de mig pam. De primer són usades per quatre culs de café sublims que vénen a ésser com les modistes de la literatura. Aquests senyors les diuen amb un aire excèntric, recalcant-les, picant l'ullet, i engenant un fum de tabac corrosiu que es va torrant dintre de les pipes més angèliques d'aquest món. Si la paraula fa sort, com certes noies locals, al cap d'un mes la trobareu penjada als llavis d'un d'aquells senyors que només van a les «penyes» per fer-se una mica de cultura i per pescar un càrrec; aquest senyor, a casa seva, en una intimitat conjugal, s'atrevirà a dir a la seva senyora: «Trobo que duus unes lligacames molt discretes». Aquesta frase causarà com una bomba i la senyora es pensarà que el seu marit va per mals camins i que el patrimoni trontolla, però després de sentir l'adjectiu mitja dotzena de vegades, ella mateixa, fatalment, dirà a la seva cuinera que la carn d'olla era bastant discreta, i la cuinera trobarà discreta la besada furtiva del forner de la cantonada, i al cap de poc temps hi haurà una atmosfera de discreció a tot arreu que no es podrà respirar.

He citat aquests exemples amb la paraula «discret» perquè, com deia, se n'ha fet un abús excessiu. Ara també es porta molt la paraula «intel·ligent»; és clar que és una paraula més vella que l'anar a peu, i els nostres besavis sabien perfectament el que vol dir. Però l'ús d'aquest adjectiu tenia la seva restricció, no se l'utilitzava per omplir buits ni per combinar jugades verbals; avui dia aquest adjectiu, meritiósísim símbol de la més alta facultat humana, no sols s'adjudica als homes i a les dones que en són mereixedors, sinó que és patrimoni de tot; es pot aplicar als paisatges, als capells, als embotits, a les anguilles fumades, a les comèdies, a un gest d'un policia, a la manera de robar una quantitat considerable, a la manera d'aplicar la pena capital, a una beguda, a un bany turc, al que es vulgui. I no és que jo trobi inadequada del tot aquesta aplicació; l'únic que em fa una certa gràcia, és la teoria del mínim esforç i la mandra de caçar adjectius.

Aquesta gran concessió d'intel·ligència que fem a tantes i tantes coses, arriba en moments determinats a produir un grotesc, si volem delicadíssim, però absolutament mancat d'intel·ligència. L'altre dia em va cridar l'atenció un anunci que vaig veure a *La Publicitat* que deia així: «El trencat intel·ligent usa els braguers de la casa Tal», i aquí, naturalment, hi havia el nom de la casa, una de les més sòlides del país.

Si aneu a mirar aquesta propaganda, té uns aires de normalitat que no ha de commoure a ningú, i se'm podrà dir que són ganes de cercar tres peus al gat el voler treure una punta d'excentricisme d'aquest anunci tan respectable. Però jo no puc fer-hi més, jo veig aquesta associació de la intel·ligència i la trencadura com un fruit, d'un grotesc que fa tremolar, un fruit de l'estendardització de l'adjectiu «intel·ligent».

No hi ha cap mena de dubte que si no hagués vingut a les nostres orelles l'abús de la paraula, mai no se li hauria acudit al respectable industrial una forma tan literària de propaganda. I a mi se'm acut que és una llàstima que això no s'hagi produït uns quants anys enrera, quan es feien aquells drames, d'un avorrit simbolisme, en els quals els personatges es deien «El Gai Pastor», «La Dispesera Atabaladora», «El Circumspecte Capellà» i «El Carnisser de la Mirada Tendrà», perquè a mi m'hauria fet una gràcia extraordinària veure entre totes aquestes figures simbòliques al «Trencat Intel·ligent», que sens dubte seria un personatge que s'hauria portat l'oli.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

RAMON BES & C.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Teléfono 15524 - Apartat 596
Direcció telefònica: DANIBES

Conseguir un record

en el ejercicio de una profesión o del sport, requiere el concurso de toda nuestra energía. Pero a pesar de nuestro propio dominio, no nos será posible vencer el cansancio y el mal humor si nos sentimos enfermos. si nos duele la cabeza o una muela, si nos vemos agobiados por la jaqueca, neuralgia u otro sufrimiento análogo.

Pero existe la Cafiaspirina, que no sólo elimina los dolores, sino que también posee la acción reanimadora y estimulante de la cafeína. Con ella nos parecerá adquirir nueva vida. desaparecerán los dolores, lograremos el record apetecido.

Tome, pues:

CAFIASPIRINA

No afecta al corazón ni a los riñones.

SOLIDARITAT REPUBLICANA

El míting de Madrid

La preocupació dels organitzadors del míting de Solidaridad Republicana va ésser la disciplina, l'ordre, que tot anés bé.

—Cal que donem al país la sensació que els republicans som gent capacitada per a governar—deia minuts abans de començar l'acte un secretari del senyor Lerroux.

En saber l'arribada de Francesc Macià a Barcelona, Manuel Azaña, el president de l'Ateneu de Madrid i un dels membres significats del grup intel·lectual «Acción Republicana», va reunir alguns membres del comitè organitzador de l'acte i va dir:

—Señores, hay que traer a Francisco Macià al mitin de Madrid, porque tiene un puesto de honor en la lista de los oradores.

—Sí—digueren els senyors Marcel·lí Domingo, Alcalá Zamora, etc...

—Pero, ¿cómo lo vamos a traer?

—En avión.

Poques hores després, Ramon Franco arranjava el seu avió per a fer el salt Madrid-Barcelona. I quan anava a sortir de Carabanchel, el telèfon comunicà que el senyor Macià ja era al Perthus.

El segrestament de Francesc Macià va fer molt d'efecte. No es parlà d'altra cosa el dissabte a la tarda:

—Pero aquesta gent s'ha begut l'enteniment.

—Es el senyor Torres qui va donar l'ordre a Barcelona.

—Señores—va dir el senyor Alcalá Zamora—: Un deber de caballerosidad me obliga a pedirles a ustedes que sea yo, en el mitin de mañana, quien hable del secuestro de Francisco Macià. Precisamente porque yo he sido uno de los que más han combatido los intentos de desmembración, debo ser quien alce su protesta contra este caso, único en la historia...

—Bé—va dir el senyor Domingo—, però jo, com a català i com a amic personal de don Francesc, no puc deixar-ho de fer.

—Pues hablaremos los dos.

L'entrada es feia per rigorosa invitació. Ningú no podia, sense invitació, traspasar la porta de la Plaça. La gent anava adalera darrera una entrada com si toregés un «as». El dia abans, pels cafès, anaven els que posseïen l'entrada mostrant-la als amics amb la mateixa alegria que s'ensenya un bitllet de la Loteria premiat.

—Yo ya la tengo! ¡Influencias que tiene uno! A mi me la ha proporcionado un chico que tiene una hermana mecanógrafa en el despacho del señor Guerra del Río...

—Anda! ¡T'han dao una contrabarrera!

—¿Qué suerte tienes!

—I un senyor, vestit com un terrinent castellà, va interrompre el diàleg:

—Le doy cincuenta pesetas por ella...

—¿Cincuenta pesetas?

—¿Amos, anda! ¡Amos, anda!

—¿Cincuenta pesetas!

—No, perdone, no se la puedo dar.

—¡Vaya, menos mal que ya se compra más cara una entrada de un mitin que una de un partido de fútbol.

—Quantes persones creus que hi havia?

—Home, jo què sé; 16,000, 20,000...

—Més.

—No pot ser.

—Veuràs, la Plaça té cabuda per a 25 mil persones. La Plaça estava plena. Ara pensa que hi havia 7,000 cadifres al redondel.

—Ja són 32,000.

—Pasa que hi hagués tres o quatre mil persones a peu dret...

—No està malament, 35,000 persones.

Com ja han dit els diaris, els oradors foren molt aplaudits. La gent tenia ganes d'aplaudir, d'apassionar-se. I, efectivament, s'apassionà. Un amic, però, féu aquesta remarca:

—Es curios. Homes com Marcel·lí Domingo, que tenen una tradició revolucionària, han fet un discurs governamental, ple de doctrina, de serietat, d'autoritat. En canvi, homes com Manuel Azaña i com Alcalá Zamora, que han tingut una vida ja de biblioteca i d'arxiu, ja de govern, són els que han estat més vibrants i més excants...

Quan Marcel·lí Domingo parlà de Francesc Macià, els estudiants catalans que hi havia a la Plaça de braus digueren un «Visca Macià!» sorollós. El públic corejà el crit al líder català.

El senyor Abad Conde és gallec. L'accent l'identificava. Com també l'accent identificava el senyor Marco Miranda, de València, i el senyor Martínez Barrios, andalús.

Manuel Azaña és un orador dels que tallen les frases. Cada paràgraf és, quan vol, una ovació o una riallada general. Té el do de posar en ridícul els adversaris. Heus ací algunes frases:

—¡Los cuatro ministros liberales! Pero ¿yo creía que habían desaparecido de la es-treotipia de los diarios estas palabras!

—¡Los cuatro jefes liberales! Pero ¿de dónde salen esos desaparecidos? Pues salen ¡del ostracismo a donde les envié un puntapié memorable!

—¡Los cuatro jefes liberales que son la caricatura de los cuatro jinetes del Apocalipsis!

—¡Yo no podría vivir en un pueblo que parece un corral de gallinas donde cuatro monas remedan los gestos de los hombres!

—Este régimen en donde la majesa y la majadería se han disputado el primer puesto...

L'ex-ministre de la Guerra, senyor Alcalá Zamora, va fer un discurs. Tot un discurs. És un orador florit, extraordinari. Fa l'efecte d'un castell de focs artificials. Allò que diuen que les paraules s'enreden com les cireres, en el senyor Alcalá Zamora és una veritat. Parla, parla, parla i la gent el segueix amb la mateixa gràcia que, per exemple, es segueix una musiqueta fàcil a la orella. Té la història a la punta dels dits; té les comparacions, els símils, les frases, els gongoris, arxivats i controlats. Inicia el discurs i l'acaba quan vol i com vol... Quan ha acabat, heu sentit un discurs meravellós.

El senyor Alcalá Zamora va fer una reben-tada de l'actitud del senyor Alba. Sense anomenar-lo, explicava la conducta d'aquells que no podien tornar de cap manera a fer una reculada en la seva vida política. I quan parlà del que havia estat la Corona a Espanya, inicià un llarg paràgraf literari que anava dibuixant les diferents unitats, confederacions, federacions, lligaments dels pobles diversos fins arribar al conglomerat actual.

La gent sentia el discurs, l'aplaudia, el respectava, seguia les paraules màgiques de l'orador que acabava el parlament amb una recomanació als estaments que ell dirigí des d'un ministeri i a aquell que es sol significar en la premsa per una alta personalitat...

Un cop acabat el discurs d'Alcalá Zamora, aplaudí, ovacionat, etc., la gent rumorejava, comentant-lo, aquell «acte» d'un ex-ministre.

Hi hagué un entorpidiment en l'altaveu. Calia arranjari-lo. Canviar unes peces, etc. Passaren dos o tres minuts.

—¿Qué ha passat?

—I l'audí madrileny sortia espontani d'un espectador:

—Nada, que tienen que desatascar el conducto del altavoz.

—¿Cómo?

—Sí, hombre, que se ha llenado de palabras de Alcalá Zamora y hasta que no salgan todas no admite el aparato las de los demás oradores. ¿No ves como están soplando pa que salgan?

Sortí la gent. Carrer d'Alcalá avall. La guàrdia civil, la guàrdia de seguretat, la policia secreta, etc., estava repartida pertot arreu. Hi havia un meravellós pla estratègic molt ben estudiat. La gent anava comentant l'acte, camí de casa seva.

Res; cap incident; cap crit; cap detingut. Ningú no es va proposar. Tot marxà com una seda. Per la tarda als cafès no es feia altra cosa que comentar l'acte.

—A mí me ha gustao más Indalecio Prieto.

—Pero ¡si no ha hablado!

—Pero se ha presentao...

—T'has fijao que Marañón i el doctor Moya tenían las mismas barreras d: siempre?

UN ESPECTADOR

MIRADOR

Mirant a fora

Després de les eleccions alemanyes

El diputat racista Goebels ha dit:

—La policia prussiana, els efectius de la qual són superiors als de la Reichswehr, està composta de socialistes; és intolerable que el diari més llegit entre els policies sigui el «Vorwaerts».

Però, d'altra banda, ha estat observat que els hitlerians es passejaven tranquil·lament, després de les eleccions, d'uniforme, malgrat que l'uniforme racista està prohibit a Prússia.

Un periodista estranger que preguntà a un policia la raó d'aquesta tolerància, obtingué aquesta resposta:

—El racista és el segon partit alemany, pel nombre dels seus adherits. Si els haguessim de detenir tots, no hi hauria prou presons. Deixem-los portar l'uniforme una temporada. És un esbravament sense importància.

Experiència perillosa

Quan es va saber a Ginebra el resultat de les eleccions alemanyes, l'estupefacció fou gran. La delegació alemanya estava aterrida. Breitschid feia una cara desolada.

Però un alemany seriosament pacifista, deia:

—Deixem els racistes al poder. En més poc temps del que la gent es pensa, es cremaran les ales.

—Sí, sí—deia Grumbach—; això és com si nomenéssim un boig director d'una fàbrica d'explosius per demostrar la seva bogeria.

Una «recordwoman»

L'aviadora Maryse Bastié ha batut no fa gaire el rècord femení de duració, mantenint-se 37 hores 55 minuts en vol.

No trobant a França l'avió lleuger que li calia, el comprà a Alemanya. La fàbrica —per feminisme?—sobre 32,000 francs li'n rebaixà 12,000. Però el motor de l'aparell era francès, un Salmson.

Maryse Bastié debutà en la vida parisenc com a modista, es casà amb un aviador, que després morí en un accident, i des d'aleshores decidí seguir la carrera del seu marit.

En acabar de batre el seu darrer rècord, confessà les angúnies que havia passat:

—La segona nit—deia—se'm tancaven els ulls. No sentia ni l'aigua que jo mateixa em tirava a la cara per desvetllar-me. I, així i tot, volia aguantar tant com pogués.

El pitjor, era la solitud a les fosques. Amb un passatger, em penso que encara hauria volat un parell d'hores més. Llavors em sabia greu de no haver descobert cap passatger clandestí...

Tempesta en un got d'aigua

Ja fa unes quantes setmanes, aquí mateix explicàvem les trifugues per què passava el petit principat de Lichtenstein, que compta onze mil habitants, el sobirà dels quals vol viure del joc, com el d'aquell altre minúscul principat de Mònaco.

En tot Lichtenstein es publiquen, com a tota premsa, dos setmanaris. El príncep Frantz, cunyat, com diguessin d'ell coses poc agradables, va dir un dia:

—Els mals exemples són contagiosos. Aquests diaris prenen exemple dels de Viena. Ja no puc aguantar per més temps que em tracin així.

I, en conseqüència, el príncep Frantz ha firmat, perquè sigui aplicat a aquests dos setmanaris, tot un decret de 52 articles, obligant-los a publicar d'ara endavant totes les lleis i totes les notes oficials i oficioses del govern, sense cap comentari i establint les penes en què incorreran per les ofenses que facin al príncep o als seus ministres.

El més virulent d'aquells dos setmanaris ha respost amb aquesta «manchette»:

«Com que la llibertat de premsa està suprimida, combatrem per ella, àdhuc amb mitjans il·legals.»

Un aclariment

Havíem demanat al nostre col·laborador Vicents Bernades una crònica que fos com un film pintoresc de la nostra Borsa, que ell coneix bé. Però es veu que Bernades va deixar-se impressionar més per la matèria apassionant que per la part espectacular i purament objectiva, i en lloc d'una crònica pintoresca li va sortir l'article La puja dels «Montserrat», del nostre número anterior, que feia l'efecte d'un prospecte.

Malgrat la bona voluntat de l'autor i de la nostra, l'article va ésser un treball mancat. Ho reconeixem lleialment com ho té de reconèixer l'amic Bernades.

Consti bé que nosaltres no alevem ni patrocinem cap mena de valor bursàtil i molt menys encara responem de la qualitat dels negocis que cada valor representi. No estem ni volem estar informats sobre aquestes matèries, que manifestament no són de la nostra competència, encara que des d'un punt de vista d'interès general la vida financiera del nostre país i del món pugui ésser examinada per la transcendència que tingui en els esdeveniments polítics i socials del nostre temps. Però pel que fa als interessos particulars que solen intervenir en afers concrets, qui tingui feina que se la faci i que cada u segueixi el camí que millor li sembli, perquè nosaltres no en seguim cap.

Ens sembla que amb aquestes ratlles queda prou clara la nostra posició en aquesta mena d'afers, i que tota possible suspicàcia està completament fora de lloc.

Per una indústria turística catalana

(Acabament)

Les categories del turisme

Parlàvem en el nostre article anterior de la conveniència de reaccionar contra el concepte que la gent sol tenir del turisme en tant que l'assimila a un article de luxe, i feiem notar que precisament els països que en aquest ordre de coses van al davant es preocupen amb preferència del turisme que podríem dir-ne de segona categoria,

Un recó de Costa Brava, Tossa

el que influeix més en la seva riquesa.

Es un error creure que els grans corrents de turisme es nodreixen de grans senyors i de milionaris. Aquest és, naturalment, el sector més espectacular i brillant entre la gent que viatja, però després hi ha un altre sector molt més ample, format per una burgesia ben situada, comerciants i funcionaris en vacances, petits rendistes, homes de professions liberals, universitaris, etcètera, que formen la base més sòlida i permanent del turisme.

El turisme d'altura o de selecció sempre serà una cosa que pot fallar si no es recolza sobre la base del turisme del gran nombre. El turisme de luxe és com una conseqüència i una floració produïda per la vitalitat del turisme més econòmic.

Això que resulta tan clar, no sempre ha estat tingut en compte. Podríem parlar d'experiències molt properes dels que han preferit edificar damunt l'arena un turisme sumptuós que després d'algun temps ha acabat enfonsant-se junt amb els capitals que s'hi han compromesos.

Es el cas d'alguns hotels, veritables Pal·lades, oberts en diverses capitals espanyoles, que han hagut de transformar-se o tancar les portes. Negocis definitivament fracassats, com el de certes línies de comunicació que han hagut de suprimir-se. L'error ha estat confondre un luxe i una fastuositat que ningú no reclamava, amb aquell grau de confort i bona organització que dintre la indústria moderna no ha d'ésser mai incompatible amb l'economia. Ha estat un absurd, constatat per molts estrangers que han visitat les Exposicions, el fet que Espanya hagi estructurat el seu turisme incipient amb un règim de tarifes altes.

I això ha succeït precisament ara, quan el gran turisme internacional, àdhuc en aquells països on aquesta indústria està més consolidada, travessa una veritable crisi a causa de la desproporció entre els preus actuals i la capacitat adquisitiva dels turistes.

Els industrials de les estacions franceses de Chamonix, Aix-les-Bains, Luchon, Royat, Biarritz, etc., tots es queixen aquest estiu del mateix: disminució de visitants i breus sojorns en els hotels de primera categoria. En canvi, en els establiments de segona categoria, els negocis, si no són francament prosperos, són almenys regulars i normals.

El cas de França es repeteix amb diferent intensitat a Itàlia, a Suïssa i a Bèlgica. Tot indica que davant la crisi econòmica avui tan general, la gent, sigui per esport, per plaer o per necessitats de la salut, no renuncia a desplaçar-se i a reposar en els grans llocs de moda i balnearis, però també es creu en el cas de cercar economies.

Tot això és convenient no perdre-ho de vista si volem que el turisme català tingui una vida pròspera.

Circuits i zones turístiques

Seria innocent, en parlar de Turisme, afirmar que tota l'extensió del nostre país és igualment apropiada per a atreure l'atenció dels viatgers i dels excursionistes. Si ens deixéssim portar per les nostres afecions particulars i per les nostres preferències locals, lligades en moltes ocasions a un moment emotiu de la nostra vida, més que per la visió objectiva de les coses, arribaríem fàcilment a la conclusió que Catalunya, des del Pireneu fins a Tortosa, és un país de privilegi, on no hi ha un pam de terra que no sigui digne d'ésser admirat. Es veritat que Catalunya és un país bell,

il·luminós, que compta amb un tresor monumental i amb uns atractius naturals que el fan una regió especialment dotada per al turisme. El que no podem dir mai és que la seva bellesa sigui total ni igualment repartida.

Res d'això. Deixant a un costat tots els afectes locals i pensant únicament en allò que pot impressionar fortament l'home d'una certa sensibilitat que visita per primera vegada un lloc determinat de la nostra terra, cal anar a la sistematització del nostre tu-

risme, o sigui a la seva limitació. Es la única manera d'arribar a resultats positius.

Hi ha limitacions de lloc que ens permetrien dividir Catalunya en zones turístiques d'importància diferent. Posaríem, per exemple, en un primer terme les amples zones de la Costa Brava, dels Pireneus, de Barcelona, del Montseny, i les més reduïdes de Montserrat, Poblet i Santes Creus, Tarragona, Vic i Sitges. Els elements pintorescs, arqueològics, històrics i religiosos es combinen en cada cas per donar lloc a valors turístics considerables i variats. Uns serveis d'enllaç i hostatge que articulin la vida d'aquestes zones amb els centres urbans i amb les comunicacions de la frontera i del mar, de Madrid, de València, etc., ens permetrien l'organització de circuits concrets i perfectes, que destacaríem amb un relleu especial en el mapa turístic de Catalunya. Els sindicats d'iniciativa de cada una de les zones esmentades, a les quals caldria afegir la de Mallorca, formarien la base d'una organització general i comuna.

Podríem encara combatre els inconvenients d'un turisme massa difús cercant limitacions de temps. No totes les èpoques de l'any són igualment aptes per al turisme, ni els seus serveis poden desenvolupar-se en la mateixa intensitat i forma a l'estiu i a l'hivern. Hi ha el que se'n diuen les estacions de temporada, que ens senyalen les dates del nostre calendari turístic, les quals haurien d'indicar-se escrupolosament en totes les propagandes.

Endegar els corrents del turisme tenint en compte determinats circuits i èpoques de l'any té l'avantatge d'orientar doblement el viatger, al qual pot oferir-se una major garantia en els serveis que haurà d'utilitzar i al propi industrial, que d'aquesta manera podrà prestar-los amb una major economia.

Com a cas pràctic podem observar el de Mallorca, que és la realitat turística més important d'aquest país. L'afluència de viatgers, principalment anglesos, que cada any progressa d'una manera extraordinària, ha convertit la illa en una estació hivernal.

Conclusió

Breument hem procurat condensar en aquest article i en l'anterior la nostra impressió sobre el que són elements del turisme organitzat, pensant en la possibilitat d'aplicar-los a casa nostra.

Proclamem d'una vegada que encara que avui per avui el turisme català no és una realitat poderosa, compta amb prou forces per a creure en un brillant endevindor. La primera matèria d'aquesta indústria és excel·lent. Tot depèn ara de l'esforç encertat i de l'afecte que posem en aquesta obra, evitant tota dispersió individual que pugui restar eficàcia a la tasca de conjunt.

La iniciativa apareguda en la pàgina de turisme de La Publicitat de crear un organisme comú, una mena d'oficina de turisme catalano-balear, ha merescut ja l'aprovació de molts elements directament interessats en aquesta indústria.

Les gestions iniciades prop dels hotelers, agències de viatges i empreses de transports, cal que continuïn fins a completar aquelles cooperacions que per l'èxit del futur organisme són necessàries.

Els sindicats d'iniciativa, l'Atracció de Forasters, els Centres Excursionistes, el Publi Club, l'Automòbil Club i els Amics de l'Art Vell, entre altres, poden també oferir una assistència inestimable a aquest projecte.

IGNASI ARMENGOU

VIATGES MARSANS

S. A.

Aquesta Agència es complau a participar que a partir del 16 d'octubre vinent exercitarà en totes les seves Sucursals a Espanya, la representació de les importants firmes italianes LLOYD SABAUDO i S. A. NAVIGAZIONE AEREA, filial de l'anterior.

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I. 11
Telèf. 11655JOIES
RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

LES LLETRES

"Judita", de Francesc Trabal "Mistral i el món modern"

L'estructura del llibre

Aquesta novel·la de Francesc Trabal és de curs ràpid: tota ella vola en ales de l'acció, que és una acció interior, perquè el protagonista hi parla en primera persona, narrant les seves experiències i sentiments amorosos, projectant-se en les il·lustracions íntimes que escriu a un amic: vivint, a la presència d'aquest.

Es fa fàcil notar que tractant-se d'una acció interior de tal gènere, explicada en primera persona i amb una actualitat precisa, el to que adopta la novel·la és el d'un relat sentimental que troba els seus reposos en els intervals de la correspondència, i és fàcil també notar que aquesta forma epistolar ha estat inspirada per la necessitat de seccionar el relat de sentiments, amb el fi de pendre alè de tant en tant i de donar-li aquella forma rítmica que exigeix de naturalesa.

Ara que aquest relat sentimental, en versar sobre els fets que mouen els sentiments, ha d'englobar i endur-se, dins el seu corrent, una narració molt activa: No la comenta, sinó que l'engloba, diem, perquè els fets externs que corresponen a cada lletra ja han desplegat, abans de la redacció, tota llur força emotiva, ja han estat abrandats i assimilats pel sentiment, de manera que, en aquest aspecte, la forma epistolar serveix com a instrument per a passar d'un gènere a l'altre, per a convertir el que podria ésser una narració objectiva en relat sentimental.

I així l'estructura epistolar d'aquest llibre serveix a dues coses i les senyala, que són la subjectivació de la història a contar, i les pauses i inflexions del corrent d'afectes.

I, per tant, aquest llibre, en la seva part més bàsica com és l'estructura, té innegablement l'aparença d'una novel·la sentimental fins al lírisme: Les cartes en representen les estrofes, el protagonista hi parla en primera persona sofrent, el públic més immediat és el corresponent anònim que és un amic del protagonista, un «vell camarada», que està, per tant, en antecedents del seu règim sentimental i el pot comprendre per simpatia. I aquest lirisme, aquest individualisme i aquesta exigència de simpatia constitueixen un tipus acabadament romàntic.

L'ambient

Què imposa aquest recit sentimental, fet amb tanta actualitat?

Imposa, per de prompte, una febrosa vivificació de les coses, una actualització energètica dels fets i exclou, amb això, que la novel·la pugui ésser una narració de tipus documental o lògic amb antecedents, refe-

rències, recapitulacions i procés graduat de nuament. Hi ha, per contra, un domini absolut del primer terme, i els fets són vistos i contats a través de les impressions i en quant es fan impressions, i això simplifica el món, el paisatge i els homes de la novel·la fins a la irrealitat.

I, encara, la permanència i la motricitat de l'emoció faran que hom dubti de si són els fets els que provoquen aquesta emoció, o és ella qui els suggereix, i aquest dubte ho submergirà tot en un ambient de somni.

Veiem, doncs, com tot davalla, en conseqüència, de l'empenta lírica del origen: relat sentimental, disposició rítmica, predomini de la concreció dels fets sobre llur correlació en procés, predomini de les impressions sobre l'objectivitat, que són les coses que separen, d'una banda, aquesta novel·la del tipus corrent de novel·la lògica i li donen un singular caire de modernitat, i que produeixen, d'altra banda, aquesta especial sensació de rapidesa, de vida, d'excitació sensible, aquest to de somni: aquest intens «pathos», en una paraula.

L'humorisme

Cal ara preguntar quina mena d'humorisme pot haver-hi en aquesta narració.

No pot ésser un humor de comentari, de consciència, de crítica, perquè la passió no el permetria; ha d'ésser, per tant, un humor que sorgeixi de la mateixa passió essencial, i és, en veritat, un humor que prové de la mateixa força i caràcter absolut del procés sentimental, que desplegant-se sense límits en l'objectivitat pot pendre formes enormes (en el sentit etimològic de la paraula), o pot estavellar-se contra la realitat en col·lisions que tant poden tenir de tràgic com de còmic.

En aquest paràgraf, doncs, enunciem dos caràcters de l'humor d'aquest llibre: ambdós fundats en la passió, però diferents i quasi heterogenis: el primer ve de la llibre i exagerada efusió sentimental; és un símptoma del «pathos» i és el que al·ludia amb encert Carles Riba en portar a col·lació els noms grossos de Shakespeare i de Sòfocles. El segon ve de l'observar i rellevar el fet etern de la col·lisió del sentiment amb els límits objectius que imposen les coses.

Però són dos humors de mena molt diferent: l'un és més aviat inconscient i l'altre conscient, l'un febril i l'altre fred, i la passió bàsica en què el llibre està concebut fa que predomini el primer i que el llibre tingui un humor més aviat passional i tràgic: Fins i tot l'acabament tan extraordinari es reclama més de la primera forma d'humor que no de la segona: Judita, quan ha perdut les seves raons sentimentals de viure, s'extingeix. La solució és purament romàntica, i la versió que d'aquesta solució el llibre presenta és d'un humorisme fantàstic, d'un humor arbitrari i contrari a la realitat que és característic d'En Trabal i que sembla una reacció, assats conscient, del sentiment i del voler contra l'objectivitat i la normalitat que la representa.

Tenim, doncs, un llibre de passió, amb un humorisme que sorgeix de la passió (el de les exageracions) i un altre que ve de l'experiència (el de les contradiccions del sentiment i la realitat), però triomfant el primer, cosa natural donada l'exposició en primera persona, tan febril potser—no ens arrisquem a assegurar-ho—per la intervenció d'algun element autobiogràfic.

L'argument i la seva abundor

Aquesta mateixa complicació del to humorístic la trobem en l'argument que presenta distintament tres aspectes que podien ésser presos de punts apartats i tenir el corresponent desenrotllament: Hi ha una línia d'argument elemental que és la del desentès inherent a les possessions amoroses, de la davallada o palinòdia fatal de tots els amors.

Paral·lela a aquesta línia d'argument elemental que és la que segueix l'empenta de passió, hi ha una segona línia molt més subtil, que és la del misteri que comporta la falsa personalitat de Lídia: la poesia i la suggestió del misteri. Mentre Lídia dissimula la seva vera personalitat, dona frèvol i vulgar com és, aleshores té personalitat en virtut d'aquest esforç. Mes quan la confiança li fa revelar el secret, quan es despulla del vel, aleshores perd la seva contenció, es torna impúdica i retorna a la categoria de les dones vulgars. I aleshores es dona la tragèdia que mentre l'amant perd la raó d'amar, l'amorosa en troba una de nova i encara més ambiciosa,

que és la d'assimilar-se íntegrament l'amant i captar-lo per a la seva nissaga. Visió d'autèntic novel·lista.

Hi ha també un terç aspecte de l'argument, que és el que sembla indicar l'observació de Simmel que encapçala el llibre: Aspecte que es podria anomenar de l'amor ingenu, de la capacitat passional que pot tenir l'amor encara que no recordi o no s'ajudi o rebutgi, paradoxalment, els fons de la possessió. Visió de fi psicològic.

Aquests tres aspectes de l'argument eren susceptibles de tres desenrotllaments en tons diferents, però la passió, que sempre va per la línia dreta i no té temps de fer psicologia, fa que domini, per al lector, en tot el llibre, la tesi de la palinòdia amorosa, que de totes maneres dona simple lloc, en la primera part, a la tesi de la passió cànida. En canvi la tesi del misteri de la personalitat de Lídia resta quelcom transcendida per l'empenta sentimental tantes vegades esmentada.

L'estil

Encara no hem parlat de l'estil, que té, sobre una facilitat general, vehemència, calor i riquesa poètica. En la imatgeria del llibre hi ha acuitat sensible, hi ha imaginació fantàstica, hi ha, en alguns llocs, una exuberància màgica i, entre altres, una singularíssima potència poètica que idealitza la part sensible de les coses i els dona un to de meravella, una especial especiositat, valgui la frase, que difícilment podríem veure obtingudes per altres autors.

Impressió general del llibre

Hem vist ja els elements del llibre, per a arribar al realment difícil que és fer-ne judici: Hem fet notar ja la diversa mena del seu humorisme i la complicació del seu argument, i això ens autoritzaria a respondre, sense por de semblar evasius, que *Judita* té molt de desconcertant.

Es desconcertant, i la causa d'aquest desconcert radical, per nosaltres, en una excessiva vitalitat de l'autor que fa que, també, en aquest llibre, la vida transcendeixi quelcom l'art: *Judita* és un llibre verge, propi a parers i a interpretacions com sempre ho és la vida: hi ha la mateixa abundor, varietat i contradicció de la vida que no han estat totalment simplificades per l'art: La potència de la passió lluita amb l'intent de fredor humorística, les tres possibles línies argumentals s'interfereixen, i això és el que produeix el desconcert. Hi ha, i passi la paradoxa, defecte per excés, per pleïora.

Però sigui com sigui, hem de recordar que la vida és la valor literària i artística primordial, que en ella hi ha l'única esperança de veritables creacions, que ella és la virtut literària intransferible i indispensable per excel·lència, que ella és patrimoni del geni com l'art ho és de l'enginy, i que només cal harmonitzar-la perquè en lloc de produir impressions perturbadores de fortes, ens dugui la placidesa de l'emoció estètica.

MIQUEL CARRERAS
(Acabada)

Víctimes dels nervis

Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis.

La sang viciada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball, són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tedioses i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energètic reconstituent **Fosfo - Glico - Kola Domèch.**

Aquest producte, que recomanen els mèdics per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Tel. 11655

Manuel de Montoliu acaba de publicar un assaig amb el títol *Mistral i el món modern*, que és la contribució més noble i més finament acadèmica de Catalunya a les festes del centenari mistralenc. Tenim puntualitzada, ja fa anys, la nostra personal interpretació de Mistral i la seva obra. Per a nosaltres, lírics intel·lectualistes, hi ha dos Mistrals. L'un, el del felibrige i l'organització provençalista, que respectem tant com calgui, però que trametem als nostres paralistes, perquè en facin el que vulguin.

Manuel de Montoliu

L'altre, el de les nobles estrofes de marbre i de llum, el poeta serà i classicitzant. Aquest mereix tot el nostre amor de catalans agrats i la nostra màxima admiració de lírics neo-academistes. Fa poques setmanes, preveient amb temps la florida de comentaristes mistralians que ara s'està produint amb motiu del centenari, publicarem en aquestes mateixes pàgines un article titulat *Lamarine i Baudelaire* en el qual recordàvem la posició mental d'aquests dos grans lírics davant l'obra de Mistral. Avui, l'assaig intel·ligent de Manuel de Montoliu ens fa oblidar la fullaraca dels comentaristes d'homenatge i ens reconcilia amb l'obra pura del noble Mistral etern.

Manuel de Montoliu comença fent ressortir la presentació de Mistral a Lamarine, assenyalant-la com un moment important en la història de la poesia, amb el qual resta clos tot un cicle de la literatura universal, cicle començat amb l'aparició de Virgili a l'Alighieri en la *Commedia* i al llarg del qual podem veure simbòlicament representat l'acte de passar el cepte líric de mans del classicisme antic a mans de l'idealisme cristià, representat en la seva darrera etapa pel romanticisme. Mistral, doncs, seria una mena d'alba del classicisme modern. Aquesta alba, però, potser només haurà tingut un sol dia, i encara breu, en l'obra i la vida del propi Mistral. I la Provença ideal creada per la ment del poeta, superadora i sublimadora de la Provença real, potser només haurà viscut, també, amb ell. «Tota manifestació de cultura no s'explica per la Natura; s'explica sols per l'esperit», diu Montoliu. Heus ací una bella i exacta síntesi de la grandesa creadora de Mistral. Recreador de la poesia i de la seva llengua menystinguda, Mistral és també el creador de la seva Provença, nada i morta amb ell, com ell ja comprengué, íntimament, en vida. L'obra gegantina de Mistral ha estat un dels somnis més poderosos i més imperials que mai poeta hagut tingut en aquest món. Però ell sol, com un rei magnífic, obre i tanca el període diví.

Montoliu veu en la poesia trobadoresca un celat fenomen de transició, com un pont estès entre l'ànima antiga i la moderna i creu que aquesta poesia seria la darrera etapa de la tradició pagana dintre la literatura medieval, o el ressò darrer de l'antiga ànima mediterrània dintre l'ambient dels nous ideals estètics del cristianisme. Així, doncs, els trobadors serien com la darrera guspira de la lírica pagana, una vera posta dels déus, i alhora el llustrejar d'un

dia nou, que no arribà a descloure's totalment fins que el Dant, incorporant genialment en la seva poesia tota la filosofia de l'època i el concepte de l'amor i de la dona aportat pels poetes del *dolce stil nuovo*, fa sorgir el sol radiant de la poesia cristiana. Aquell èpos antic, que no pogué florir en els temps gloriosos de l'antiga cultura provençal, brolla a la fi tot d'un cop, després d'un silenci de nou segles, dels llavis roents de Mistral. Opinant per compte propi, diem com ens ha atret sempre en Mistral aquesta barreja de paganisme, trobadorisme i cristianisme. No és la *Mireio*, per ventura, un exemplar perfecte d'aquest triptic estètic, que acceptariem millor com la manifestació d'un triple estat d'esperit en un poeta modern com és Mistral? Hi ha sempre en Mistral quelcom que no és del seu temps, però que està, amb un abrivament d'eternitat, més enllà i per damunt del seu temps. El final de *Mireio*, desent la llum serena de tot el poema amb un llampec de sequedat ascètica, com si diguéssim un llampec de tenebra, no és l'encuny de l'autor rebutjant la vibració clàssica i trobadoresca dels seus versos radiants i incorporant el símbol de la Provença, d'una manera definitiva, i l'ordre cristià-catòlic? L'epítet d'«Homer modern», conferit per Lamarine a Mistral (i jo trobo molt més encertat el de «Virgili modern» que li atorgà Adolphe Dumas) té sempre una certa tendència a redimir-se sota el signe de la creu. Homer-Virgili-Dant potser ens resolldrien el circuit clàssic-cristià de Mistral i rebaixarien la influència de la lírica trobadoresca. Si el final de la *Mireio* s'emparadisa, per dir-ho així, potser fou perquè Mistral es recordà de la *Commedia* a través de l'*Enèida* i del seu Homer. D'altra part, allò de l'*ombre escaulant* dou grand Oumèro vingué més tard. Tots sabem que la primera versió de la *Mireio* tenia un començament molt feble i pobre. Fou després d'escrit tot el poema, i quan Mistral ja havia mesurat ben bé les seves forces, i que els amics ja li havien insinuat tot el que valia, quan es proclamà homèrida humil. Jo he preferit sempre veure en Mistral una equació secular demostrada a través del Dant i de Virgili.

Montoliu, excel·lentment, pren la paraula «clàssic» i la fa equivalent d'antic, pagà, greco-romà, i la paraula «romàntic», per contra, té la significació concreta de modern, cristià, sentimental. És una bella solució, moderna i actual, colofó de ben acceptar al problema plantejat per Goethe i Schiller, que cada crític-líric resolldrà a la seva manera més o menys intel·ligent. Montoliu involucra en el concepte «clàssic» el concepte «èpic» i en el de «romàntic», el de «líric». Mistral, doncs, seria un clàssic-romàntic, la qual cosa equival a dir un pagà-cristià. Crec que és una bona manera de definir-lo. Però no de limitar-lo, és clar... «El secret del classicisme de Mistral—diu Montoliu—jau en el caràcter essencialment provincial de la seva poesia.» Provincial, i no nacional; i en el sentit de fer ressorgir en la seva Provença l'exaltació del sentiment de raça, la consciència de la comunitat de sang. Això avui constitueix una aspiració no pas nacional, sinó regional o provincial. Aspiració nacional és tan sols la que tendeix a la creació i difusió d'una cultura independent. Heus ací per on cal cercar la diferència del moviment literari dels provençals i els catalans, que alguns simplistes massa confusionaris volen fer caminar de costat o aplegats. Darrera de Mistral, no hi ha hagut l'anhel de cultura vasta, d'intel·lectualització a ultrança que mou i salva les líriques perfectes. Darrera de Verdaguer, en canvi, hi ha hagut un Maragall i un Prat de la Riba, un Xénies i un Pompeu Fabra, un Carner i un López-Picó, fins al darrer poema del darrer líric avantguardista. L'obra dels «provincials» ha estat superada, i ho serà cada dia més, per l'obra dels purs intel·lectualistes.

«Mistral és el cas sorprenent d'una ànima de poeta primitiu vingut al món en uns temps d'intel·lectualisme a ultrança», diu Montoliu. Paraules lluminoses! I clou el seu opuscle afirmant que Mistral ha estat i seguirà essent un gran isolat, un gran inactual, i que en aquest isolament i en aquesta inactualitat està precisament la seva força i la seva exemplaritat. Ho creiem, i ho hem dit sempre. La seva serenitat i la seva harmonia seran un botí de preu per als joves lírics que tinguin els ulls oberts.

A. ESCLASANS

INSTITUT MUSICAL ACADEMIA ARDEVOL
FERNANDO, 34, 2.º. - PROSPECTES ALS MAGATZEMS DE MUSICA
Direcció: Mestre F. ARDEVOL. - Inscripcions i matrícules de 5 a 8

1.º ensenyament, Batxillerat, Comerç, Taquigrafia
Classes de Català, Castellà, Francès, Anglès, Italià

COL·LEGI CATALUNYA

Incorporat a l'Institut i dirigit pel Catedràtic
DR. SEGALÀ. - Pelai, 24 i 26, pral. - Telèfon 10044

MARICEL-PARK

Gran Parc d'Atraccions Montjuïc

Entrada al Parc

CINQUANTA CENTIMS

Muntanyes Russes

les més sensacionals d'Europa

Bug Witching-Waves

Gran Pista de Skating — Magnífic Restaurant — The Dansants — Diners Americain — Jazz — Orquestrina Tobogan — Cascada — Discos — Skooter

Campionat de Wihrl-o-Ball

Magnífiques copes que s'adjudicaran mensualment als vencedors d'ambdós sexes
Les copes corresponents al mes actual, estaran exposades en el Saló del Restaurant

Mitjans de comunicació:

AUTOS: Marquès del Duero, carrer Mata, Carrer de Montjuïc, recentment inaugurat.

PUBLIC: Funicular de Montjuïc, (billet combinat d'anada i retorn amb entrada al Parc, UNA PESETA). Estació intermitja. Funicular de Montjuïc, seguint el Passeig recentment inaugurat.

Entrada al Parc

CINQUANTA CENTIMS

I E L T E A T R E

De sainetística catalana

Tot va més car que el bordell;—no es pot anar a la plaça;—el xanguet a quatre sous,—el seït a tres rals, les gambes—a tretze sous menos tres,—a pesseta les palaies. Som a la primera pedra del sainet barceloní, abans de la Renaixença literària del moviment romàntic que travessa els Pireneus durant el segon terç del segle XIX. Robrenyo, el primer saineter, debutà l'any 1811 i de seguida es fa una gran popularitat amb les seves peces bilingües. Sap portar a l'escena petites vulgaritats de la menestralia del seu temps, reclosa dintre les muralles de la ciutat i potser dintre unes altres muralles més isoladores encara.

El teatre català comença, doncs, amb els petits divertiments del còmic Robrenyo. És caràcter català,—gente alegre y divertida, diu un personatge castellà de *El sarau de la patxada*. Robrenyo, que en les fulles que havia omplert de dècimes s'expressava en un estil de marmanyera per marmanyeres—li havien donat una popularitat de marmanyera—, en els sainets no és tan cru, directe, ni vulgar d'expressió. Guarda les formes—i mireu que era obès! Cal remarcar aquest punt perquè algunes expressions que han valgut a Robrenyo la fama de vulgaríssim, les veiem repetides en algun sainetista d'avui. ¿Qui s'escandalitzarà de llegir: *Home, esteu endimoniat:—ni la bacona de casa?* La gran popularitat dels sainets de Robrenyo s'explica menys per la seva gràcia que pel fet de les rialles i dels cops d'ull maliciosos d'un públic barceloní que es veia dalt l'escenari parlant en català, en família, en un temps en què, com satiritza el mateix Robrenyo—per voler-se lluir—i fer home de talent—es parlava en castellà.

Avui, naturalment, no és motiu de divertiment parlar en català dalt l'escenari, però ho és el fet de veure-hi dinar amb naturalitat i pendre-hi cafè sense que això tingui un desenllaç amb prou força suficient per trencar una bona digestió. Els actors de Robrenyo no havien fet cap àpat a escena.

El seu contemporani Renart, l'altre primer sainetista, tampoc. Tenia la prudència de fer preparar la taula i convidar el públic i baixar el teló: *menjarem algunes niebles—amb vi bo, que és teica bona,—i qui en vulga que segueixca*.

Comença la influència del romanticisme històric, i durant els primers temps no trobem sainetistes que continuïn la tradició de Robrenyo i de Renart. Abdon Tarrades, que segons un examen frenològic tenia un cap que era el veritable tipus del caràcter català, amb *El rei Micomité* planta la primera pedra de la paròdia—o de la farsa—: *Senyor rei Micomité,—a vostres plantes s'humilla—lo Baró de la Forquilla*.

Som a la segona meitat del segle XIX. Pitarra fa paròdies, mentre Vidal i Valenciano adapta a l'escena *L'Assommoir* de Zola, amb el títol de *La taverna*. La *taverna* és una fita en el panorama de la nostra literatura dramàtica. No solament per la divisió en nou quadros de la comèdia, sinó també per la manera com els autors—el col·laborador de Vidal i Valenciano és don Rosend Arús—lloguen les escenes de sainet amb les escenes dramàtiques ràpides com un llampec. En *La taverna* trobem escenes de la vida de treball dels paletes i manobres resoltes amb més agilitat que les del *Milionari del Putxet* i un dinar amb començament tant o més joiosament familiar i amb desenllaç més intensament emotiu que l'acte quart de *Quina llàstima de xicot!*

La *taverna*, amb tot i els seus defectes, és superior a la última obra d'Artís.

Pitarra recull la llavor de *El rei Micomité* de Tarrades i parodia allò que acabà fent: els drames romàntics. Els *Singlots poètics* són, al mateix temps que una reacció contra la poesia floral, la continuació de les dècimes de Robrenyo, i les anònimes, que passaven d'unes mans a les altres dels barcelonins, *gente alegre y divertida—que es caràcter català*. Però el Pitarra de *La botifarra de la llibertat* no guarda les formes, com Robrenyo, en presentar-se a les taules. Pitarra no és un veritable sainetista, ni Angel Guimerà, malgrat tinguin alguns quadros de sainet.

Cal trobar l'Emili Vilanova, *Qui... compra maduixes?* Vilanova no ha estat superat. La seva obra, feta de fibres de sentiment i de raigs de sol joïós, com l'ha definida un comentarista, irradia influència a tots els sainetistes posteriors. Però no ha estat superat.

El llenguatge és planer, popular, àgil, graciós, portat a l'escena després de passar pel sedàs de l'artista. El llenguatge dels personatges vulgars de les comèdies de Guimerà que parlen en prosa és molt inferior al llenguatge dels personatges vulgars de Vilanova que parlen tal com parlen.

Som lluny de l'humor infantil, de les expressions vulgaríssimes, de mal gust, dels primers sainetistes.

La tradició sainetística catalana segueix? Avell Artís inaugura el vell Romea amb un sainet. Alfons Roure inaugura l'Espanyol amb un altre sainet.

Avell Artís té una traça innegable per les escenes de sainet. Ara com ara és el sainetista que ens satisfà més.

I Alfons Roure? Obriu *La reina del mercat*. Comença l'acció: *Llagostí! Cap de mort! Titella! Que baile!* Passem a la última pàgina: *Dulçíssima Virgen—del sielo dalissia,—la flor que t'ofresco—resibe propissia*.

No és millor girar full? Vilanova ha pasat debades.

RAMON PEI

Cèlia Gàmez al Paral·lel

Cèlia Gàmez és una senyora «guapa», de formes exuberants, que es dedica al teatre i cultiva el *vodevil-arrevistat*, barreja generalment mal engiponada, de la revista i del vodevil, amb afegits musicals. En aquest gènere, el més important solen ésser les cames de la primera figura de la companyia i les evolucions, conjuminades a base de poca roba, que fan les noies del conjunt prop de les bateries.

No se sap ben bé si la senyora Cèlia Gàmez és una *vedette*, una tiple o una actriu. Però el que és evident és que és «guapa»;

precisament a aquesta qualitat deu el prestigi.

Darrerament s'ha fet molta literatura entorn d'aquesta senyora. Els diaris de Madrid publiquen la nova que volia fer-se monja. Hom mobilitza immediatament els informadors, entrevistadors i fotògrafs de tots els diaris. Es publiquen intervius, informacions i fotos com la que reproduïm. Les esferes teatrals i periodístiques es commocionen talment com si es trobessin amenaçades d'un daltabaix. Va semblar, un moment, que arran del determini d'aquesta senyora, el país s'havia d'ensorrar.

Part de la premsa barcelonina, que sembla calcada de certa premsa de Madrid, va posar també el crit al cel.

Hi hagué periodista que, en parlar-ne, va retreure Santa Teresa i el misticisme. Hom no s'havia adonat encara que el fet de sortir a escena lluint una camisa negra molt curta, fos una derivació del misticisme. Sempre se'n saben de noves.

Per altra part, si aquesta artista era comparada, per això, encara que indirectament, amb Santa Teresa, què és el que hauríem hagut de dir en trobar-nos davant de la Cachavera famosa o de la no menys famosa Chelito?

Resulta grotesc, francament. No es tracta de cap gran actriu, i a més a més cultiva un gènere al qual són aficionats estudiants poc amics d'assistir a classe, forasters i gent desvagada, susceptibles d'entusiasmarse només per la perspectiva de poder fàcilment contemplar un *deshabillé* incitant.

A Barcelona tot això ja és vell. El que és nou, és que aquestes coses prenguin importància a les pàgines dels periòdics. Vint anys enrera ja es representaven, al Paral·lel, revistes de la mena de les de la senyora Cèlia Gàmez. El que no es representava, en canvi, eren certes comèdies que tenen per escenari algunes seccions teatrals d'alguns diaris.

X. P.

Entre bastidors

L'Avell Artís és un dels autors dramàtics més partidaris d'una certa «acció directa» sobre el crític. Tan aviat se'n va a trobar l'Ambrosi Carrion al peu de casa seva i li prohibeix que vagi a fer crítica de l'obra teatral que ha d'estrenar, com trameta a cada crític que li diu que ha copiat *Street Scene* amb *Tant se val!*, un exemplar dedicat de *Les notes enamorades*.

Ara, amb motiu de l'estrena de *Quina llàstima de xicot!*, el senyor Bernat i Duran li ha fet una crítica donant-li consells, dient-li que s'havia de capgirar l'obra, etc. Avell Artís li ha tramés una carta dirigida així: «Senyor Bernat i Duran, Autor de *La Rèpica*, crític d'*El Noticiero Universal*.

I la carta, més o menys, ve a dir això: «Teniu raó. He llegit la vostra crítica i m'heu convençut. D'ara endavant seguiré els vostres consells i escriuré els meus sainets amb el to que vau donar a la vostra darrera producció *La Rèpica*. Em faig càrrec que he fracassat i que fent el que vós em dieu hauria tingut, almenys, un èxit tan gran com vós amb *La Rèpica*.»

A Madrid a penes es troben més que companyies catalanes: Teatro Español, Margarida Xirgu; Teatro Calderon, Enric Borràs; Teatro Paven, Ramon Caralt; Teatro de la Zarzuela, Aurora Redondo; Teatro Reina Victoria, Assumpció Casals; Teatro Infanta Isabel, Maria Tubau; Teatro Fuen-carral, Enriqueta Serrano... Ara bé, penseu que al costat d'aquests actors treballen En Bruguera, Ortín, Parrenyo, Villagómez, Bové, Munné, Raimunda Gaspar, etc. Que a l'Alkàzar treballa En Bonafé i la Gelabert amb cognoms específicament catalans i que quan hi hagi la companyia del Lara, hi treballarà una altra primera actriu catalana, la Carme Carbonell, i la Díaz porta com a primer actor En Rafael Bardem...

Cinema?... Teatre?...

Vet ací unes preguntes que enclouen la qüestió més apassionant avui per al públic, sobre les arts actuals. En certa manera, però, podria dir-se que el dilema de moment ja és resolt. Avui tot és teatre: teatre directe o teatre fotografiat, però teatre. La tècnica dels darrers films que hem vist—penseu sobretot en aquesta *Cançó de l'estepa*—no es diferencia gran cosa de la tècnica teatral. El cant i la declamació hi són de teatre. Ho són molts decorats. Però ho és encara el mateix tallat de les escenes. Llevat d'unes quantes corredisses de cavalls, les escenes tendeixen a abandonar el tan lloat dinamisme del cinema, per esdevenir més estàtiques, és a dir, més teatrals.

Posats, doncs, teatre i cinema en un mateix pla estètic, no costa d'endevinar per què seran les preferències del gros públic. Només cal pensar que el gros públic gairé sempre es deixa enlluernar més pels detalls externs, que guanyar per la vàlua veritable de les obres. El públic es pot dir, doncs, que en principi tindrà una tirada inconscient per anar allí on les coses li siguin millor servides; allí on els decorats, on els artistes d'ambdós sexes, facin més goig. No cal subratllar com el públic masculí és sensible a la bellesa de les artistes.

Una artista bonica aconsegueix de fer passar obres que d'altra manera no passarien pas. Quan la bellesa de les artistes disminueix, hom es torna insensiblement més exigent amb el valor intrínsec de les obres. Però avui és, sobretot, el públic femení el més exigent amb tota aquesta plàstica escènica. El públic femení es rebella avui a acceptar un teatre on les dames, en els moments oportuns, no vagin ben vestides; on els galants no semblin homes a la moda, una mica esportius si convé; que no sapi-guen comportar-se amb desimboltura, que oblidin l'estètica de les actituds i dels moviments o que l'estètica els hagi oblidat a ells d'una manera definitiva. I, no cal pas repetir-ho, perquè un teatre tingui èxit, cal que interressi, que captivi la dona. Sense la dona no hi ha públic possible. Es per això que els nostres empresaris—els empresaris de teatre català—caldria que no oblidessin aquests elements sensuals del teatre. Aquells que persisteixin a desentendre-se'n es condemnem per endavant a ésser vençuts.

Però, potser direu, la qualitat de les obres en ella mateixa ¿no pot compensar amb escreix les deficiències escèniques? Amb algunes de les deficiències endèmiques actualment en els nostres escenaris, el valor de les obres no arriba a posar-se mai de relleu. La plàstica escènica, en lloc de fer-los-ell guanyar, els el fa perdre. En canvi, el cinema, amb tots els seus elements sensorials, aconsegueix avalorar coses fragilíssimes que damunt la nostra escena no aguantarien una representació.

Però no és certament en l'aspecte de la bondat de les obres que el cinema pot donar la batalla. Pot afirmar-se, sense necessitat de gaire audàcia, que el cinema no ha creat res. Es debitor del teatre i de la novel·la. I és que si una bona organització comercial pot aconseguir presentacions i conjunts meravellosos, li és impossible de provocar la creació artística allà on no raja espontàniament. En realitat la creació artística és una cosa massa individual, massa anàrquica perquè pugui organitzar-se. La competència del teatre, amb les seves mil boques àvides, ens sembla molt més eficaç, molt més estimuladora per a la creació, que no pas tots els alambins prodigiosos dels trusts cinematogràfics. La mort del teatre, encara que no fos més que en aquest aspecte de proporcionar una matèria prima, esdevindria fatal per al mateix cinema.

Altament, per un públic intel·ligent, aquesta modalitat del cinema sonor, tal com avui ens és presentat, no és ni de molt un bon substitutiu del gran teatre, del teatre literari. Ho és en tot cas del teatre frívol, de la sarsuela, de l'opereta, de la revista, dels espectacles híbrids del music-hall. Aquells que a l'art no demanin altra cosa que passar l'estona, quedaran segurament servits amb l'actual cinema sonor. Aquells, però, que demanin a l'art l'evasió d'un ma-

teix, pel camí de la reflexió i del somni; aquells que en vulguin fer una sonda pel coneixement del cor i de la consciència de l'home; aquells que creguin que el teatre ha d'ésser un reflex intel·lectualitzat dels costums i dels caràcters, el cinema sonor els dirà ben poca cosa. El cor i la intel·ligència no en sortiran satisfets.

Es clar que res més exposat que l'ofici de profeta. ¿Com quedaran ara, per exemple, aquells que creien que el cinema mut seria prou, ell tot sol, per matar el teatre?... ¿Seguiran creient que és una art nova, de possibilitats encara il·limitades? ¿Saben, tan sols, si la seva producció restarà definitivament estroncada?... Si fos així, quan al cap de cinc, de deu anys, algú ressusciti algunes d'aquestes cintes mudes, quin efecte ens faran les seves pantomimes?... Ens riurem de les poses sensuais de la Greta Garbo, com ens riem, l'any passat en les sessions de MIRADOR, de les poses romàntiques i dels gestos deliquescents de la Bertini?... Arribarem, potser, a creure que el millor d'aquells films en silenci, era l'exegesi que cadascú, en somnis, els donava: és a dir, el seu poder de suggestió que actuava, sobretot, damunt la medulla?...

L'esdevenidor del cinema no es conté en previsions ni en teories de cap mena. Està vinculat als seus progressos científics. La ciència ha deixat burlats moltes vegades els teoritzadors, els filòsofs i els profetes i els hi deixarà, probablement, moltes vegades més. Els progressos científics tenen, damunt del gust i de la moral, una influència que cap esteta ni cap moralista preveu mai. No hi ha teoria que hagi transformat tan de pressa la societat, com aquests prodigiosos invents del segle XIX, dels quals encara no hem esgotat totes les possibilitats meravel·looses.

DOMÈNEC GUANSE

A Poblet i Santes Creus

diumenge vinent en autocar

Sortida a dos quarts de vuit del matí

Viatges Catalònia

Rambla del Centre, 37. • Telèfon 23252

TEATRE NOU

Totes les tardes «vermuts» pels eminents «divos» JOAN ROSICH, FRANCESC GUADAYOL, BLANCA ASOREY i CECILIA GUBERT. Totes les nits, el grandió exit

PAGA LA TELEFONISTA

sainet en dos actes i tres quadros. Llibre dels senyors SEVILLA i CARREÑO, música del mestre DANIEL. Triomf de MATILDE VAZQUEZ, EMPAR SAUS PERE SEGURA, RODOLF BLANCA, ROBERT UGHETTI, MARIAN AZNAR i MIQUEL ARTEAGA

El públic de Barcelona té un nou ídol!

MARILYN MILLER

LA PRODIGIOSA I SIMPÀTICA PROTAGONISTA DE

SALLY

Opereta sonora espectacular, tota en colors, que omple cada dia el TIVOLI

El saló preferit pel seu confort i elegància

Seleccions "CINAE VERDAGUER" First National Vitaphone

Teatre Català Novel·tats

Dimecres, 1, inauguració de temporada

Carles Soldevila

estrena la seva comèdia en quatre actes

MECENAS

Dijous, 2, tarda, espectacles per a infants

El rei que no reina

de Folch i Torres

Es despata a comptaduria. Per llistes de companyia a l'Administració

PRINCIPAL PALACE

TELÈFON 11882

CINE SONOR

L'HOMME DE LA MELODIA

Superproducció marca Columbia Pictures, per Alice Day i William Collier

i el famós tercet argentí

Irusta, Fugazot i Demare

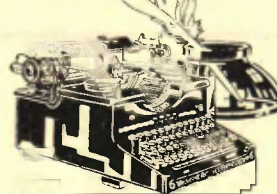
amb llur orquestra típica

TOTS ELS DIES TARDÀ I NIT

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA i RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. L.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓN DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 • Telèfon 33421

EL CINEMA

VERS EL CINEMA PARLANT

“D'un mateix fang”

Sortim de veure la projecció del film de David Howard, *D'un mateix fang*, i tot-hom quan el vegi pensarà el mateix: el cinema parlat està en marxa; cal, doncs, no discutir-lo, sinó tractar de comprendre'l. Bé caldrà, per altra banda, que la crítica cinematogràfica abandoni alguns dels seus tòpics predilectes enfront de l'existència cada dia més robusta del cinema parlat; és inútil

ha estat entesa i portada a la representació per Mona Maris d'una manera ben digna. Les alternatives de desesper i de lassitud: fatiga en una lluita que ha de sostenir tota sola contra tots aquells que, emparant-se en els prejudicis socials, pretenen després d'haver-la atropellada, acabar de perdre-la, Mona Maris les diu i les representa amb un dramatisme verídici i colpidor.

El film té episodis excel·lents. No podem pas citar-los; ens toca només cridar l'atenció de l'espectador. Hi ha mantes coses que revelen intel·ligència en la manera de presentar cinematogràficament el procés dramàtic i les situacions anímiques.

La noia serveix en una casa de la més alta aristocràcia, el que se'n diu una casa honorable, i allí, a força de requerir-la, el senyoret assoleix vèncer la seva resistència. Ella es lliura en cos i ànima. Després els familiars es desenten de les conseqüències, allegant el passat de la noia, no pas gaire net. Les discussions proposant formes d'arranjament es succeïen violentes entre els advocats d'ambdues parts; sentiu el diàleg dels lletrats i no veieu els que parlen, només veieu l'infant que la mare bressa en els seus braços. L'infant, l'infant només, que fa veure d'una manera colpidora la puerilitat dels arguments discutits, que es basen en abstraccions i deixen al marge la única cosa que importa: l'infant.

Només hem volgut citar un exemple, d'entre molts que ens cremen la ploma per establir d'un sol cop com aquest ús intel·ligent dels primers plans allunya definitivament el cinema parlat del teatre, creant, amb aquesta utilització contrapuntística dels mots i de les imatges, una deu d'emoció absolutament original.

El cas presentat per aquesta cinta Fox ens plau en conjunt. Hauríem volgut un desenllaç més valent, perquè aquest afany d'arranjar satisfactoriament les coses, per bé que doni la màxima satisfacció sentimental al públic, en canvi perjudica, no hi ha dubte, la qualitat intrínseca de l'obra. Dins el gènere melodramàtic, resta almenys superior al *Procés de Mary Dugan*, i certament, en el terreny en el qual ara caminem, no podem ésser massa exigents per no veure amb bons ulls aquest assumpte que en conjunt resta d'una acceptable discreció.

Al costat de Mona Maris, podríem citar encara Vicents Padula en el rol de seductor. La resta, només discreta, sense llibertat enfront del micròfon, amb una manera d'entrar i gesticular teatralística i gens utilitzable en els primers plans.

JOSEP PALAU

Ja ho sabeu...

—que Marlene Dietrich serà la protagonista d'un film sobre Mata Hari, el qual serà rodat a Hollywood?

—que Lillian Gish és a Salzburg, a casa de Max Reinhardt? Es diu si pendrà part en *La vida parisense*, opereta de Meilhac i Halévy, que Reinhardt posarà en escena i de la qual Savoir ha adaptat els diàlegs.

—que probablement tardarà molts pocs dies a projectar-se, a Nova York, el film en què actualment treballa Chaplin? El seu títol original és *The City light*.

—que Carl Laemmle prepara un film, *The Indians are coming*, versió modernitzada dels films de l'Oest, amb indis autèntics, bisonts salvatges i diàlegs en llengua índia?

—que Eugène Deslaw (ja conegut dels assidus a les sessions MIRADOR) acaba de dur a terme un nou estudi cinematogràfic compost enterament en negatiu?

—que Adolphe Menjou ha passat a la Metro Goldwyn Mayer?

PER UNA PRODUCCIÓ NOSTRA

Optimisme gratuït

En *La Publicitat* del dia 25 del passat mes de setembre, Joan Sacs parlava d'una possible producció catalana de cinema sonor.

El notable crític, recolzat en la nostra brillant tradició teatral, afirmava que la creació d'un cinema indígena només és qüestió de posar fil a l'agulla i començar a cosir.

No ens ve de nou el tendre color de rosa que agafa el nostre esdevenidor cinematogràfic vist pels ulls del senyor Sacs. Ja en una altra ocasió i a propòsit dels dibuixos animats, escriví que si ens ho proposàvem, Barcelona esdevindria en un tres i no res el primer centre productor de semblants films.

No compartim ni de bon tros l'excessiu optimisme del senyor Sacs. Els elements teatrals que desperten la seva confiança, amb el temps constituïrien un llast que caldria desembarcar si volíem evitar el naufragi del nostre incipient cinema. De la mateixa manera, molts dels estimables dibuixos esmentats pel senyor Sacs ran dels dibuixos animats, fàcilment fracassarien en aquesta especialitat cinematogràfica, en la qual ha reeixit d'una manera tan completa l'autor de *La Barca de Noè*, titllat pel senyor Sacs de vulgar aficionat.

De cap de les maneres volem dir que la Catalunya cinematogràfica es vegi resignada eternament al simple paper de consumidora. Aquí, com a tot arreu on s'ho proposin, poden fer-se bones pel·lícules.

La producció de films és alguna cosa massa complexa per a imaginar-la fruit d'activitats esporàdiques o del treball personal d'un geni més o menys autodidacte. El cinema és essencialment obra d'una col·laboració i d'una tècnica, i li cal abans que res una ben calculada bastida financiera.

El primer problema a resoldre per a qui vulgui emprendre l'edició local de films, és el de llur amortització. Cal dibuixar els possibles mercats en els quals les nostres produccions trobarien acollida. Es en aquest punt on cal declarar que el film parlat català és, ara per ara, una utopia. El seu reduït camp d'exhibició no seria suficient per a cobrir els dispendis. El senyor Sacs, en l'article esmentat, deia que el film parlat exclusivament en català resultaria més econòmic de producció. Aquesta creença no és sostenible, car equival a dir que per anar per casa ja estan bé les mànegues de camisa.

L'única manera de garantir els capitals invertits en la producció cinematogràfica barcelonina, és enfocant-la des d'un punt de vista peninsular i a ésser possible hispano-americà.

Qui volgués fer cinema a Barcelona d'una manera seriosa, un cop resolta la part econòmica, hauria d'anar ràpidament a la construcció d'uns estudis. Aquesta dita podrà semblar baldera; no ho semblarà tant després de recordar com les millors produccions nacionals que fins a l'actualitat portem vistes han estat realitzades en els estudis parisenços. Ens sembla que a un film dit nacional, el mínim que hom pot exigir-li és que sigui fet a casa...

Ens calen, doncs, uns estudis ben utilitats, i per a servir-los, un personal tècnic a l'alçada del millor del món. Una vegada les nostres noies siguin ben maquillades i ben fotografiades, es veurà com en bellesa no són inferiors a les americanes. Idèntica qualitat guanyaran els nostres paisatges, el nostre cel, etc.

En aquest aspecte primordial de la tècnica, seria absurd que per un malentès nacionalisme renunciéssim a la col·laboració estrangera. Podem molt bé aprofitar-nos de l'experiència aliena, tan sols sigui per l'eninstrament propi. Juan Piqueras proposava als editors espanyols l'exemple dels portuguesos, els quals han contractat acreditats directors estrangers per a supervisar les produccions indígenes. No existeix absolutament cap perill a importar cineastes forasters, sempre que en ésser aquí es vegin obligats a treballar segons unes inspiracions prèviament concebudes. El que realment fa por és pensar que un dia els nostres directors, operant a casa nostra, hagin de subjectar-se al caprici de productors estrangers. A aquesta situació curiosa pot menar-nos l'apatia del capital català. La disjuntiva és claríssima: ens fem el cinema nosaltres, llogant-los a ells, o bé ens el faran ells, tot llogant-nos a nosaltres!

No sabem remarcar mai prou la importància dels factors tècnics per a la fundació d'una indústria cinematogràfica nostra. Si haguéssim de concretar el nostre pensament en una fórmula, escriuríem: Bastim uns estudis magnífics, rodegem-nos d'un personal excel·lent, i l'art ens serà donat per afegidura.

ANDREU A. ARTIS

«Quatre d'infanteria»

Quatre d'infanteria, el film que G. W. Pabst ha extret lliurement de la novel·la de Johannsen, és una obra certament intel·ligent, encara que un xic desconcertant. Tinguem en compte, si volem ésser justos, de no oblidar que es tracta d'un film parlat i que l'enorme dificultat d'aliar el continu de les imatges amb l'estructura del diàleg—coordinació de dos temps distints—condemna els que s'aventuren a aquest risc que són els *talkies*, a no arribar sinó a resul-

regen el guinyol. Reacció fisiològica de l'espectador més que emoció estètica.

Com a exploració del cinema sonor—utilització de sorolls—l'interès del film és escàs. Com a *talkie*, la nostra ignorància de l'alemany ens obliga al silenci.

Gustav Diessel demostra en el rol de Carles ésser un actor formidable. Els altres tres d'infanteria, Fritz Campen, H. Moebis i Claus Clausen, força notables igualment. Escrivim també el nom de Jacky

Una escena amb la protagonista, Jacky Monnier

tats precaris que acusen caràcters d'arbitrarietat.

G. W. Pabst excel·leix en la composició del detall i és mestre en les escenes domèstiques riques de psicologia. Desarticulat el film en una sèrie de moments, àdhuc podríem parlar de *chef d'œuvre*, però manca l'entramat, la unitat i aquella organització profunda que fa d'un film, no una juxtaposició d'imatges, sinó una coordinació de moments. *El Cameraman*, *Soledad*, *La Redada* i tants altres que ens trameten d'Amèrica, palesen com el ritme és la vida mateixa del film i palesen també que tant en el punt de partida com en el d'arribada del moviment creador es mouen en el si del pur cinema, cosa que no podríem pas inferir del film de Pabst.

Pabst ha pretès a l'exactitud realística de les escenes. Però les mentides de *La gran parada* foren pretext a un treball cinematogràfic de primer ordre que posa el seu autor, que ho és també de *l'el món marxa*, a la davantera dels homes de cinema. I l'emoció creada per King Vidor amb el seu talent en disposar les escenes, en coordinar-les amb un sentit simfònic i dinàmic de primer ordre, és d'una qualitat més artística, sobretot, més genuïnament cinematogràfica, que la procurada per Pabst amb les seves escenes que, amb el pretext del realisme, traspassen el bon gust, quan no vo-

Monnier, que sap ésser bellament patètic en el curs del film, en el seu rol de camperola francesa.

J. P.

La nova temporada

Afegiu, si us plau, a la llista de films que donàvem en un número anterior els següents sobre els quals caldrà portar la nostra atenció:

Vindran a Barcelona, si no són ja aquí, *La melodia del món*, el sensacional film de Walt Ruttmann, l'assaig més reeixit i original de cinema sonor al dir de la crítica estrangera. *Cain*, l'epopeia negra rodada al centre de l'Àfrica per Poirier, el mateix que *Trader Horn* en el qual Van Dyke explica un tema similar. Un nou film de Brenon, *Luminox*, i un altre de Paul Fejos, *El capità de guàrdia*.

No parlem ja de la gran producció d'operetes i revistes sonores amb què pagarem la invenció del cinema parlat.

I, per acabar, afegim pels nostres amics que aquesta temporada, com les passades, MIRADOR portarà a terme les seves acostumades sessions de cinema, per a les quals tenim ja importants films en cartera.

“Un film per ésser vist per tota la joventut de vint anys”

La «Publicitat» del 27 de setembre

L'ha vist ja?

Es un deure moral assistir a la projecció d'aquest gran film sonor

CUATRO DE INFANTERIA

AVUI i tots els dies
CAPITOL

Queda oberta la guixeta pels matins, de 11 a 1, sense recarrec

CUATRO DE INFANTERIA
FRENETE OCCIDENTAL 1918

SUPERPRODUCCION SONODA

Vegi'l com més aviat millor i sentirà una emoció desconeguda

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Va constituir un aconeteixement la sessió extraordinària amb assistència de SS. AA. RR. eis infants i autoritats a

KURSAAL

projectant-se la pel·lícula espanyola

“La canción del día”

Aparells sonors
TOBIS KLANGFILM

Les cançons cantades per Tino Folgar estan impresionades en discos

Es el primer triomf de la pel·lícula nacional sonora. Es la consagració unànim dels artistes Tino Folgar. Consol València, Fausti Bretaño, Carles del Pozo. I dels autors: Muñoz Seca, Pèez Fernández, mestre Guerrero, en «nostre» cinema fet amb capitals espanyols.

Vegi-la vostè avui

CATALANS!

adquiriu un

JORDIET

Val 3 ptes. Novetat de
CLINICA DE BEBES
6, Tapineria, 6
(Via Laietana)

COLISEUM

Galas de la Paramount

Una filigrana artística de Paramount

En aquest film prenen part els més destacats artistes d'aquesta important editora: VILCHES, ARGENTINA, CHEVALIER, RAMÓN PEREDA, CLARA BOW i molts d'altres.

Es projecta a COLISEUM

El saló dels grans èxits espectaculars!

Vegi-la vostè avui

LES ARTS

DISCOS

ACTUALITATS

ELS DISCOS

La col·lecció Barbey

X.—Vostè per aquí, senyor Canons?
C.—I això l'estranya? Qualsevol diria que és la primera vegada que entro a can Parés?
X.—Dispensi!... I bé, què li sembla aquesta exposició?

C.—La veritat! Trobo que aquest Barbey

són vulgars i sense gaire gràcia (això és degut a que no es construeixen mobles bonics a bon preu); quadros a les parets: una fotografia de Man Ray, treta d'una revista gràfica, una reproducció d'un dibuix de Delacroix, de Picasso, de Cézanne, d'un retaule de l'Huguet i altres litografies seguint aquest tarannà; discos de la gramola: un concert brandenbúrguès de Bach, un altre de Couperin, un del jazz Armstrong, una cançó de Jack Smith...

C.—No cal que s'escarrassi, perquè no sé qui són tots aquests personatges, ni ganes!

X.—Bé, doncs ara anem per vostè...

C.—Digui, digui...
X.—Domicili: Un xalet de molta apariència i pèssim gust, a la Bonanova.

C.—Això del gust, en tot cas, és culpa de l'arquitecte.

X.—S'equivoca. És culpa de vostè, perquè no ha sabut escol·lir-lo bé. En totes les professions és natural que hi hagi de tot, i a vostè li ha tocat l'arquitecte que és mereix.

C.—I dels mobles de casa, què me'n diu? Em costen més de vint mil duros!...

X.—Doncs li diré que uns mobles que «només» valen vint mil duros.

C.—Encara he de gastar més per ésser un senyor?

X.—No vull dir això. Com a pressupost per mobles ja és suficient, però els hauria hagut d'escollir amb més solta. I ara, recordem els quadros que té penjats a casa seva: Mare de Déu! Quin seguit de poca-soltes!

C.—Bueno! I de tot això vostè en dedueix que jo no sé fer de senyor?

X.—Miri! Per fer de senyor ha de començar per no dir bueno.

Renuncio a continuar transcrivint aquest diàleg ocorregut a can Parés, perquè va acabar massa violentament.

La iniciativa del marchand Joan A. Maragall d'exhibir importants col·leccions particulars d'art modern, cal elogiar-la en tots sentits. I els artistes seran els primers de beneficiar-se'n. Perquè el nostre mercat artístic tingui l'amplitud que li pertoca, cal propagar l'afició al col·leccionisme, i una de les maneres més eficients és aquesta esmentada. Cal, sobretot, fer adonar a la gent rica del goig del col·leccionisme. Però, amb tot i que el col·leccionisme sigui una cosa per a gent acabada, no tots els rics que compren quadros s'han d'etiquetar de veritables col·leccionistes. Cal també educar la retina per arribar a ésser un bon *connoisseur*. En el nostre país, els col·leccionistes d'aquesta mena es podrien comptar amb els dits de les mans.

També s'haurien d'adonar —tots els que són la flor i nata del nostre Comerç, de la Indústria i de la Propietat— que esmerçar diners en una bona col·lecció de pintures i escultures modernes és, si més no, un dels procediments més segurs de col·locar el seu capital. I molt sovint un negoci rodó. No hi ha cap paper al mercat bursàtil que hagi pujat tants enters com els «papers» i les teles de Picasso i Nonell.

Una de les col·leccions més escollides de Barcelona és la d'En Josep Barbey. D'aquesta col·lecció, hi ha actualment exposades unes setanta peces a la Sala Parés; gairebé la

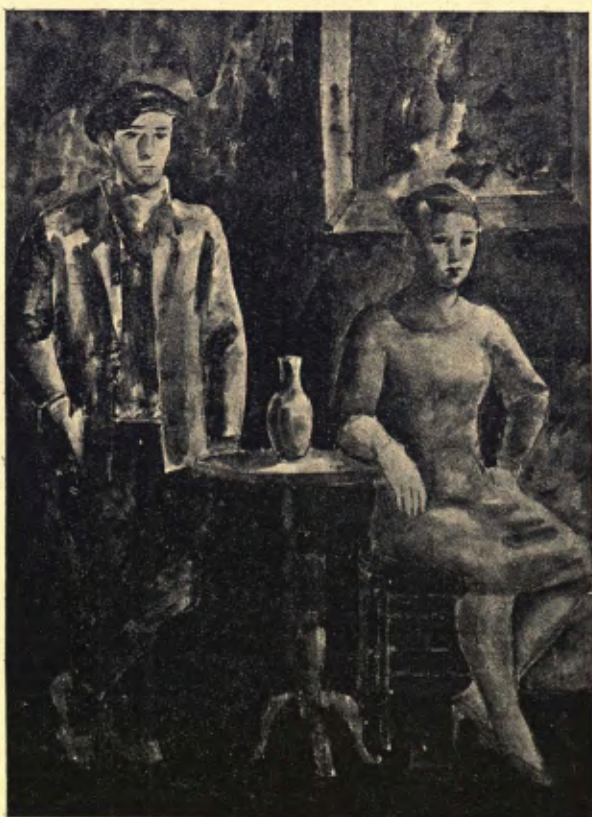
meitat del conjunt reunit durant l'espai de sis anys.

La principal característica d'aquesta col·lecció és la seva unitat. No es tracta—com d'altres n'hem vist—d'un amuntegament de quadros, sinó d'una selecció intel·ligent de la producció de les mostres millors signatures. Per bé que és cert que encara falten alguns noms prestigiosos, i que d'altres no estan suficientment ben representats, en canvi cal reconèixer i elogiar que en la col·lecció Barbey no hi sobra, absolutament, cap nom. En això radica, especialment, l'excel·lència d'aquesta col·lecció. Perquè adquirir unes quantes obres remarcables, moltes vegades, és qüestió només de pessetes, però saber eliminar les mostres superficials, ja és un veritable *métier* de col·leccionista. Per valorar, doncs, una col·lecció en aquest sentit, cal més aviat assenyalar les obres que sobren que no pas les que hi manquen. I per això, repetim, la col·lecció Barbey conserva un merescut prestigi. La nostra enhorabona, doncs, al distingit col·leccionista.

Manuel Humbert

En la sala antiga de can Parés, aquest artista presenta una trentena de guaixes. En aquesta modalitat pictòrica, Humbert té una fama ben guanyada. I a cada nova exhibició, encara l'augmenta. En aquesta darrera, podríem dir—emprant la frase comeguda—que s'ha superat a ell mateix.

Si intentéssim desglossar influències i parentius de l'art de Manuel Humbert amb el d'altres noms coneguts, potser hauríem de començar per Daumier i acabar per Pascin, tot passant per Dunoyer de Segonzac. Diríem: de Daumier, la intensitat; de Pascin, la incisivitat; de Dunoyer, l'agilitat. Però encara ens quedarien altres facetes de l'art del nostre pintor per constatar. I és que Humbert—com tots els bons temperaments—no ha de manllevar res a ningú, perquè té una visió personal i una sensibilitat específica. Aquesta sensibilitat és tan aguda que fins en alguns moments arriba a ultrapassar el contacte establert entre l'obra i l'espectador normal. S'ha de tenir una percepció molt afina per assolir

MANUEL HUMBERT — Parella (guaixes)
(Col·lecció Ragassol)

totes les subtilitats de les guaixes de l'Humbert.

En la pràctica de la guaixes, com en la de l'aquarella, moltes de les troballes són més aviat degudes a l'aigua que no pas a la mà de l'artista. I en el cas de l'Humbert, rares vegades anotarem aquest suport dels elements. Hi ha com un cert menyspreu de les gangueries efectistes del procediment pictòric, i una certa contenció en la plasmació de les accidentacions del model. I després, remarquem la manera àgil de subratllar certs fragments de la composició amb quatre ratlles de tinta. I fixeu-vos en la qualitat de les matisacions i en la justa dels valors. I si després de fixar-vos en tot això i en altres valuoses qualitats d'aquestes guaixes, formeu part d'aquell privilegiat estament que pot comptar amb un cert pressupost per comprar pintura, us aconsello que aprofiteu l'ocasió de començar, o ampliar la vostra col·lecció amb una d'aquestes pintures de Manuel Humbert.

MÀRIUS GÍFREDA

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissar. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

EL DISC RADIO-VISUAL, AVIAT?

La *Télévision* ha estat la primera revista europea dedicada a aquesta nova adquisició.

Darrerament, lliurant-se a una anticipació raonable, deixava entreveure, per un futur no llunyà, la realització de la televisió parlant, a domicili i a bon preu.

Imaginem que aquest somni es converteixi en realitat. Quina serà la sort de la màquina parlant?

Actualment, les dues rivals, T. S. F. i música mecànica, en comptes de fer-se una guerra a mort, han esdevingut associades. I, de més a més, la combinació de la T. S. F. amb la màquina parlant és una realitat comercial.

La societat alemanya Fultograph, amb una filial anglesa, la British Fultograph Society, ja es dedica a l'estudi de l'exploració d'un nou procediment de transmissió d'imatges, equivalent, diuen, al que ha permès la sonorització del film mut.

Aviat, doncs, sembla que els aficionats a les emissions radiofòniques podran anexionar al seu aparell un receptor d'imatges, que els permetrà, per exemple, de sentir i veure alhora el conferenciant, el cantant, etc. Avui, aquesta fotografia encara és fixa. Però potser aviat serà mòbil també.

Per dissort, encara sabem poca cosa del que serà aquest aparell. Els pocs detalls

que en tenim ens els ha proporcionat una revista alemanya.

«La societat Fultograph ha construït un aparell sobre el qual ha fet reportar—sobre discos fonogràfics ordinaris—imatges per l'intermediari d'una capsula d'enregistrament elèctric especial. Aquests discos són, després, explorats amb un pick-up ordinari, i els corrents pulsatoris resultants són transmesos a un Fultograph per l'intermediari d'un amplificador. El Fultograph funciona com si rebés una imatge ràdio ordinària. Les imatges a reproduir són enregistrades sobre un disc de gramòfon per mitjà de sons produïts per l'emissor d'imatges. El disc de gramòfon és col·locat sota un pick-up que tramet, per l'intermediari d'un amplificador, el seu corrent pulsatori a un receptor radiofònic. Cal que el moviment de relloteria del gramòfon sigui absolutament perfecte. El gramòfon reemplaça d'aquesta manera el receptor radiofònic.»

Així, el disc ràdio-visual seria una mena de cinema parlant a domicili.

Paul Dermée, que en el darrer número de *Monde* demanava la transmissió per ràdio de les sessions de la S. de N., encara ha quedat curt. Podia demanar, i potser no tardarà a obtenir-ho, la doble transmissió, auditiva i visual.

FELIU ELIAS — El morter
(Col·lecció Barbey)

pinta de moltes menes i maneres. Deu ésser molt llunàtic aquest...

X.—No, home! Per l'amor de Déu! Aquest Barbey és un senyor que té una important col·lecció de quadros i escultures i ha tingut la gentilesa de mostrar-la públicament perquè tothom en frueixi.

C.—Ah! Ja deia jo... I què en treu de tenir tants quadros a casa?

X.—Doncs, miri: satisfer el goig individual de tota persona educada en qüestions estètiques, i de passada contribuir a la major expansió del nostre fet artístic.

C.—Sí, vaja! Aquest bon senyor no deu tenir res a fer.

X.—S'equivoca, senyor meu. El senyor Barbey exerceix la seva professió particular i la seva actuació pública a l'Ajuntament, i, a més a més, fa col·lecció de pintures perquè la seva situació econòmica li ho permet i... perquè és un senyor, vet-ho aquí!

C.—Com s'entén! Jo també sóc un senyor i tampoc em ve d'un duro.

X.—En efecte, A vostè no li ve d'un duro ni de cent; però, en aquests temps benaurats de democràcia, fer de senyor és més difícil del que es pensa.

C.—Parli clar, home! Vostè vol dir que jo no sóc un senyor perquè no tinc una col·lecció com aquesta?

X.—No és ben bé això. Veurà! Des del moment que vostè té una torre espèrrent a Caldetes, és soci de l'Equestre i abonat al Liceu, no em queda altre remei que dir-li: «vostè és un senyor»; però... és una mena de senyor que no en fa.

C.—M'agradaria que em digués què s'ha de fer, doncs.

X.—Conec, per exemple, un amic meu que precisament és un dels comptables de casa seva i, perdoni!, però aquest xicot sap fer molt més de senyor que vostè. Veurà!, la democràcia, molt sovint fa aquestes bromes.

C.—Bueno, parlem-ne! A veure com em demostra que el meu dependent és més senyor que jo.

X.—Senzillament. Comparant la manera de viure i les aficions de cada u. Comencem pel seu distingit comptable. Domicili: un quart pis de la barriada de Gràcia. Aspecte d'aquest interior: els papers de les parets són de mal gust (això és culpa del senyor propietari de la casa); els mobles

AMB CADA DISC

POLYDOR

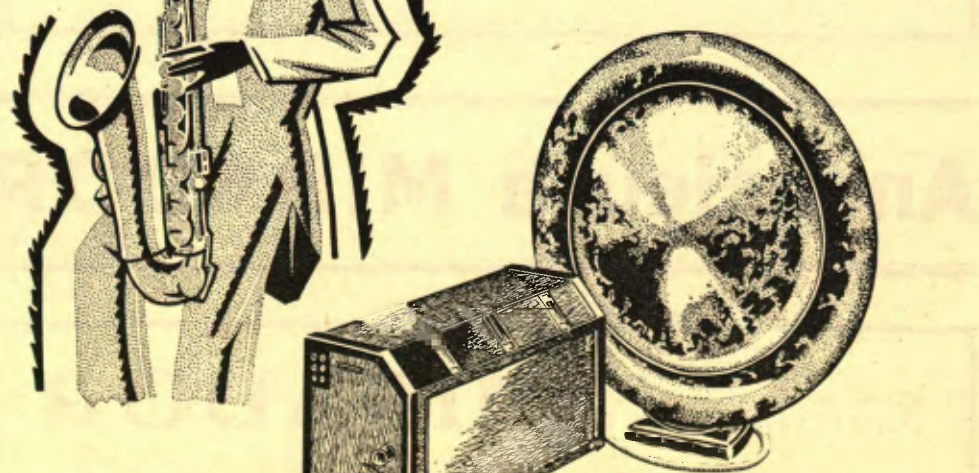
COL·LECCIONA UN ECO DE LA VIDA

COMPANYIA FONOGRAFICA

Plaça Catalunya, 17, 1.er

LA RADIO POR LA RED DEL ALUMBRADO

MÚSICA MODERNA

Las melodías sugestivas e inconfundibles del saxofón, el instrumento más característico de las orquestas de nuestra época, son reproducidas con perfección asombrosa por los

RECEPTORES PHILIPS ENCHUFABLES A LA RED DEL ALUMBRADO

Receptor Philips 2514 «Standard»
Receptor Philips 2511, de lujo
Receptor Philips 2515 «Casafón»
Receptor Philips 2524, para corriente continua.

Solicite una demostración a su proveedor de radio

Los productos Philips se venden también a plazos

PHILIPS

"SIMPLEX"

COLL PATENTAT

No s'encongeix, no s'arruga
tot quedant elegant sempre

FABRICANTS:

Manufacturas DOMINGO FABREGAS, S. A.

Anuncieu a MIRADOR

Subscriuiu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. frimestre.

de _____ de 193 _____

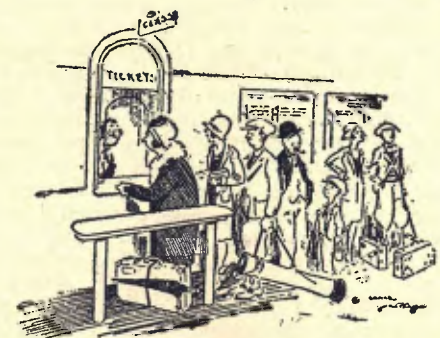
Signatura

—Si n'era de malgastador! Duia tres
dents d'or i no reia mai!
(Candide)

—Com s'entén! Sou cec i llegiu el diari?
—No lleigeix, senyor! Miro els «sants».
(Le Rire)

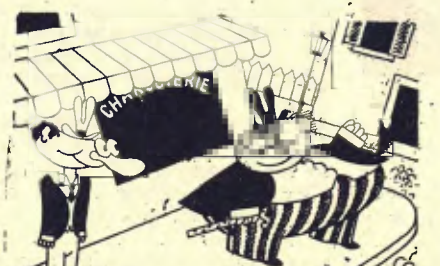
—De pressa, senyora. Hi ha altres viat-
gers que s'esperen.
—I què? Que no hi ha altres estacions a
París?
(Candide)

—Però, com l'han conegut, si anava ves-
tir de dona?
—Perquè va passar davant d'una botiga
de modes sense aturar-se.
(Le Petit Journal)

El duaner.—Teniu res a declarar?
El químic.—Sí; 600 grams de dietil'sulfo-
metilmetilmetan i 800 de tetrametildiamido-
benzofenol.
El duaner.—Està bé, està bé; podeu
passar.
(Ric et Rac)

—Què mireu tant? Que no heu vist mai
un home com jo?
—No pas de franc.
(Le Rire)

A LA VALL DE JOSAFAT

—Atenció! Sentireu ara *L'Ària del Judici*
Final, solo de trompeta interpretat per
l'Angel Exterminador!

(Le Rire)

—Per què m'has pres aquests cèntims del
moneder?
—Per anar al cine a veure *Els Deu Ma-*
naments!
(Ric et Rac)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria,
Litiasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatosa
Nefritis crònica, es curarà ra-
dicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampelles de litre i mig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per
a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de
productor nacional

Contribució industrial
territorial, utilitats

Expedients de protecció
de l'Estat

Representant especial
a MADRID

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions),
mal de cap, cansament mental, pèrdua de
memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i
tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament
nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant
el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als
esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics
com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials,
pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o
exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'ex-
trema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigits-se i trameten o's ptes. en segells de correu per al franqueig a **Oficines Laboratori**
Sohatag, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament
tractament d'aquestes malalties.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190

Telegr.: "Carburós"

BARCELONA

Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a
Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO
SILICE :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó
i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris
i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOME-
TRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10910

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menses
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia